BERNA DURMAZ

BİR FASİT DAİRE

2014
HALDUN TANER
ÖYKÜ
ÖDÜLÜ

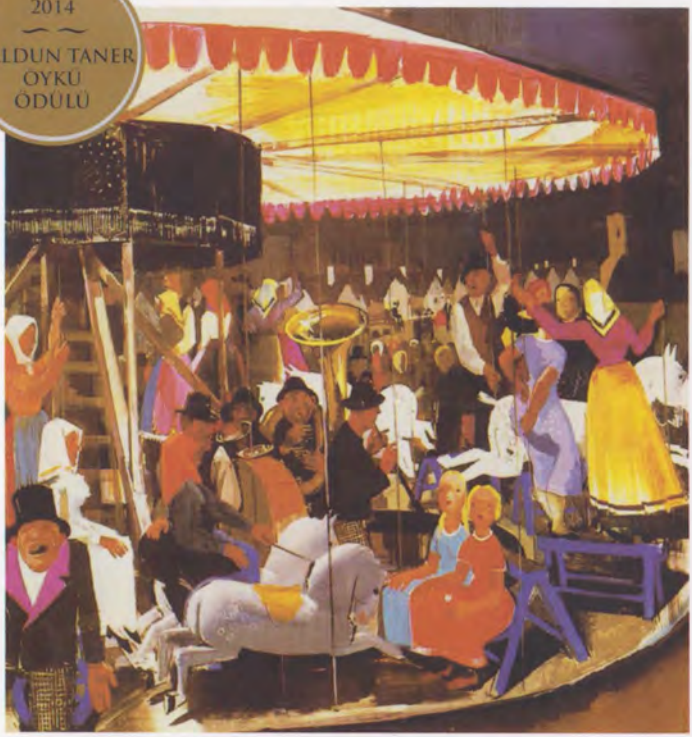

ÖYKÜ

CAN

2. BASKI

© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncı yazılı i i olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013
2. basım: Ocak 2015, İstanbul
Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Act creative

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, Istanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3
Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1918-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

BERNA DURMAZ

BİR FASİT DAİRE

ÖYKÜ

2014 HALDUN TANER ÖYKÜ ÖDÜLÜ

Berna Durmaz'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Tepedeki Kadın, 2011
Bir Hal Var Sende, 2012

BERNA DURMAZ, 1972'de Kırklareli'nde doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. Öyküleri 1995 yılından bu yana *Kopuş*, *Adam Öykü*, *Notos* ve *Sözcükler* dergilerinde yer aldı. İlk öykü kitabı *Tepedeki Kadın* 2011 yılında yayımlandı. Onu, *Bir Hal Var Sende* (2012) ve *Bir Fasit Daire* (2013) izledi.

İçindekiler

CEMAFER 11
Zurna Dediğin Delikli Boru 13
AYNİ BABAM 27
Aşkın Mabedi de Tendir Hadisi de 29
ZARİF 39
Bir İğne Bin Minnet Doğurur Günün Birinde 41
Şişenin İçinden Baktım Eşyaya 46
Göğün Altı Varken 52
ISLAK OĞLAN 59
Dön Dolaş Hep Aynı Ova 61
Bir Galon Şarabı Ziyan Etmiş Yine 71
SEVGÜL 77
Arif'in Bildiği Neydi? 79
Gelinde Bir Uçurum 86
Hasret'in Aklında Bir Acı Ceviz 91
Bacchus'a İçelim 95
KASIM EMİN 101
Bir Külah Güllü Lokum 103

TOPUZ 111
Kuyruğunu Yutmuş Yılan 113

CEMAFER

Zurna Dediğin Delikli Boru

Zurnanın ıslak ağzını karyolanın demir başlığına dayayıp canı gırtlağından rahatça çıksın diye yatağına uzandı. Bekledi. Beklerken aklına, diline üşüşenler oldu ki kovmadı hiçbirini. Sözleri, geldikleri gibi, sırasız öncesiz, son kezdi ya, hangi birini ayırmalı, döküldüler peş peşe.

Cemafer'in bir kovan dolusu arı uğultusunu andıran konuşması o saat başlamış oldu. Çenesinin, kemiğinden ayrılıp göğsüne dek düşmesiyle.

Yere yumulmuş, holün tahta döşemesini kıymık kıymık sökerek sabunlu sularla fırçalıyordu Semine Kadın. Pazen pijamasının paçaları donuna kadar ıslanmış, eli ayağı kıpkırmızı olmuştu. Cemafer'in odaya kapanıp zurnasını zırlattığı çok olurdu, alışıktı, duymadı bile önden çalınan nağmeleri. Zurnanın sesi kesilip mırıltılı, dua gibi bir şeyler gelince kulağına huylandı.

"Ne oluyorsun be adam, kiminle konuşursun?"

Tahta döşemeyi katur kutur eritti sert kıllı fırçanın altında. Durup dinledi yine. Radyodan gelebilirdi bu ses, yandaki komşudan, tahtanın altında yuvalamış haşarattan. Yok. İçi rahat etmedi.

"Kız yokla adamı, gelmiş yetmişine. Olur bu saatten sonra bunlar bunak. Ne dediğini bilmezler, maazallah, olurlar elâleme seyirlik."

Öyle de oldu.

Semine Kadın üzerinden kirli suları damlatarak yürüdü geçti holü. Odanın kapısını açtı. Baktı ki gördüğünü anlamaya ne aklı yetti ne dili söylemeye. Vay, dedi yıkılsın dünya ki bizim için kurulmuş değildi. Adamı uzamış kalmış yatakta, çenesi bile düşmüş, bağlayanı yok. Ne ki nasıl olmuşsa böyle aniden, kendi de öldüğünü bilememiş, ha baba konuşur.

Kapının arkasındaki tel askıdan tülbendini aldı yetişti yatana Semine Kadın. Tülbendi ortalayıp çeneyi başa bağlamaya çalıştı.

"Ne yapıyorsun kadın?" diye çıkıştı Cemafer. Gözü donmuş, tavana kilitli, ne eli ne kolu oynar, bir devinen çenesi.

"Çeneni bağlayalım ki..."

"Bırak kalsın."

Deyince, dövüne dövüne mutfağa koştu Semine Kadın. Bir kucak dolusu soğanı yığdı odanın ortasına. Gözünden yaş akıta akıta ortadan ikiye ayırıp odanın her yerine koydu bir yarım soğan. Anasından duymuşluğu vardı, başına ilk kez geliyordu ya, unutmamış bunca zaman. Öldüğünü anlamayan ruhu kaçırtmak gerekirdi bu kokuyla. Cemafer'in ruhu kaçacağına daha bir köpürdü:

"Kız, mutfakta yap yemeği. Bana getirme istemem."

Yemedi, içmedi, uyumadı Cemafer. Karısı sokakta her geçene anlattı.

"Yatar durur, oklava yutmuş gibi. Susmaz."

Sanırsın bedeni çoktan ölmüş, kıpırtısız kalması ondan. Ölemeyen çenesiydi Cemafer'in. Bir şom ağız olup çıktı ömrünün son saatinde ya da ölümünün ilk. Öyle olunca adı iki günde konuşan ölüye çıktı.

Gözlerini boşluğa devirip kafa tuttu günlerce. Duyanın içi kıyıldı.

"Susmam. Gelsin isterse yetmiş kanatlın. Gel kendin

kopar etimden ruhumu. Al, at köpeklere, nafile. Ben ha ölmüşüm, ha ölmemişim. İsterim söz bulsun yerini. Sözümü taşıyacak olanı bulmadan, yak ateşinde, susmam."

Dedesinin emanetiydi söz. Ömrü boyunca bedeninde saklamıştı Cemafer. Kimi gün yazıklandı daha bir sabi sübyanken alıp taşıdığına, kimi gün nasıl gururlandı, yaşamında bir sebep. Altı üstü bir söz, deyip unutur giderdi başkası olsa. Abisi olsaydı o gün dedesinin odasına gizlice dalan, ne duyardı ne duyduğunu sahiplenirdi. Dedesi bilmiş de ona demişti işte diyeceğini. O da sözü, kelamı kadim gibi ruhuna işlemişti. Bir de dedesinin zurnası ona kalmıştı ki her şey işte o zurna sevdasından çıktı.

Çocukken hep duyardı, çok altını vardı dedesi Pinti Paşa'nın. Ona öyle derlerdi. Kazandığını yemezdi, saklardı, gömerdi her yere. Çatı kalaslarının arasında, duvar yarıklarında, kaya diplerinde, yorganının yününde, iç donunun cebinde illa ki bir altın saklardı. Fazlasını değil. Hepsini bir arada tutmazdı ki bulanın kazancı, kendisinin kaybı çok olmasın. Sık sık da yerlerini değiştirirdi altınların. Cemafer'in babasıyla anası bu altınların peşine düşerdi de ondan. Herkes birbirinden habersiz, gizli bir arayışın içindeydi. Evdeki eşyayla bahçenin toprağı hallaç pamuğu gibi atılırdı her zaman. Öyle olunca hiçbir şeyin sabit bir yeri olmazdı. Altınların çevresinde dönerdi eşya. Örtmek ve ortaya çıkarmak adına durmadan hırpalanırdı.

Dedesi, zurnadan kazandığı parayla aldığı altınına sağlam bir yer bulmuşsa o gün, keyiflenir, bahçenin taşına oturur, zurnasını tam nefes üflerdi. Cemafer damlardı zurnanın ağzına. Burnunu sokar, içine düşerdi yuvarlak deliğin. Çıkan sesle mest olurdu.

Pinti Paşa ömrünü tamamlamak için düşünce yatağına, ev halkı deli danalar gibi koşuşturdu o gün. Amcaları, halaları toplaşıp geldi ki her biri evin bir köşesini

didiklemeye koyuldu. Can çekişen adamın ne vakit gideceği belli olmaz, deyip ara ara yokladılar ihtiyarı.

Herkes altının peşindeyken Cemafer'i de zurna derdi tutmuştu ki iflah olur gibi değil. Düşündü, tarttı, hesap etti. Dedesinden sonra zurnayı babası alır, ona da boğazına sicimle boncuk dizili, ahşabı parlamış bu canım boruya bayramdan bayrama el sürmek kalırdı. Lakin dedesinin vasiyeti zurnayı Cemafer'e bırakmak olursa, kimsecikler el süremezdi ona bir daha.

Bit kadar boyuyla evdeki kalabalığın arasından sıvışıp hasta yatağına ulaştı Cemafer. Dedesini, yanakları içine kaçmış, beyaza kesmiş, ağzını yarım karış açık görünce korktu. Kesik kesik soluk alıp veriyordu dedesi. Geçen yaz köpeği de böyle ölüvermişti kollarında oğlanın. Köpek, karnıyla günlerce nefeslenmiş, sonunda kasılıp kalmıştı. Dedesinin içinde başkaca nefes kalmadığı belliydi. Kulağına eğilerek fısıldadı:

"Dede, sen ölüyorsun."

Yatan, duyup anladığını gözlerini açıp kapayarak belli etti.

"Babama de ki, zurna Cemafer'in olsun."

Nasıl olduysa yataktaki ölmekten vazgeçmiş gibi dirildi birden. Sıçradı, kalkmaya davrandı. Olmadı, konuşmaya zorladı kendini. Bir hırıltıyla konuştu:

"Baban nerede?"

"Altın arıyor."

"Ya amcaların?"

"Onlar da."

"Hay feleğin şarap çanağına... Sen misin yalnızca?"

"Benim."

Bir kemik kalmış elini havada savurup işe yaramaz, der gibi yüzünü ekşitti yataktaki. Sustu, düşündü biraz. Her an ölüverecek, diye aklı çıktı oğlanın. Sonunda hırıltılı bir ses çıktı yatandan:

"Zurnayı mı istiyorsun?"

"İstiyorum."

Tek parmak kalktı havaya, ileri geri, yavaş yavaş sallandı. Cemafer parmağa dikti gözünü, sanki konuşan o. Tutturulan sallanış ritmiyle yavaşça konuştu dedesi:

"Dediğimi tutarsan aklında, yutarsan, saklarsan bir ömür, senindir zurna. Sırası gelir çıkmak isteyince söz ağızdan, bırakacaksın yoluna gitsin."

Başını salladı oğlan. Kulağını iyice dayadı dedesinin ağzına. İhtiyar, kendini yora yora konuştu, bitirdi içinde kalan nefesi de. Cümlesi nerede başladı nerede bitti hiç anlaşılmadı. Uzunca bir şeyler anlattı, bir hıçkırdı, bir kez daha. Bir nefes verdi, sustu. Bir daha nefes almadı. Durup bekledi oğlan, yok.

Duvardaki çiviye asılıydı zurna. Yatak yüksekti, çivi yukarıda. Sabredemedi oğlan, kendi davrandı zurnayı almaya. Yatağa tırmandı ayakucundan. Dedesi değildi artık yatan. Canı çekilince değişmiş, tahtadan bir adam olmuştu. Korktu, bakamadı yatana. Gözünü yumup zurnaya uzanmaya çalıştı. Dengesi bozulunca soğumamış bedenin karnına oturuverdi. Toparlandı hızlıca, bir el atıp zurnayı çividen kurtardı.

Şimdi ölüm döşeğinde yattıkça, dedesi düşüyordu aklına Cemafer'in. Bir damla gözyaşı dökemeden bağıra bağıra ağlıyordu. Aklına mıhla çakılı duran sözleri kazıyıp söylemeden, paçavraya dönmüş bedenini kefene sarıp toprağa koyarlar, diye aklı çıkıyordu. Daha da çok çıkıyordu sesi o vakitler. Semine Kadın evden kaçsın mı, durup başını mı beklesin, neye uğradığını şaşırıyordu.

Susar gibi oluyordu ara ara yataktaki. Sonra birden saatler sürecek upuzun bir hikâyeyi mırıl mırıl anlatmaya koyuluyordu. Başını bekleyenler sıkılıp kalkıp gidiyor, yeni gelenler dinleme nöbetini devralıyordu. Hiçbiri hiçbir şey anlamasa da giderayak ibret alınası sözlerdir de-

yip can kulağıyla dinleyecek oluyorlardı ya, birden ayarı bozuluyordu konuşmanın. Çene bağırıp çağırıyor, susup yine başlıyordu. Konuşa konuşa bedeni eridi, ufaldı Cemafer'in.

Altında pide olmuş döşeğin yapak tozuna zerre olup karışsa da konuşacaktı.

O gün, tam sokağa çıkacaktı ki bahçe kapısının önünde tırp, diye duruvermişti. Yıldırım düşer gibi düşmüştü içine ölümün bilgisi. Anasına da olurdu, ona ilk kez oldu. Eğimi bozuk tahta kapı kendiliğinden arkasından kapanınca bir adım bile atamadı sokağa. Yüzüne çarpan rüzgârla ahırların keskin at pisliği kokusu geldi burnuna. Yerden bir avuç kum havalandı, ortada döne döne gelip gözüne doldu. Artık iflah olmam, diye düşündü Cemafer. Böyle birdenbire oluşu yaşamın kahpeliğiydi ya! Gözüne kaçan kumdan mıydı yanaklarından süzülen yaşlar, yoksa vardığı sonun acısı mıydı, bilemedi kendi de. Meret kum, yapardı zaten hep insanı böyle ağlak. Ne vakit kalksa havalansa kalırdı insancık yaşamın karşısında savunmasız bir çocuk. Bir çocuk gibi ağlardı işte böyle, sanki kaybetmiş anasını, kalmış öksüz, kalmış yetim. Kaçıp gitmiş sevdiği de sanki kalmış hasretlik. Ağlaması sebepsiz. Lakin sona gelmişti işte.

Mahalleye baktı son kez. Yaşların arasından sulu, bulanmış bir bakış. Alçacık evlerin turuncu, eflatun badanaları, parlamış görünmez bir ışıkla. Her zamankinden güzel göründü gözüne bu viranelik. Sokağa serili kilimlere oturmuş kadınlar, ağızlarında sakızlı, küfürlü, yeldir yepelek bir kavga, akşamdan kalma. Yanlarında oynaşan donsuz çocuklar, yedikleri salçalı ekmek dilimlerinden kırmızıya boyanmış yanakları. Sokağın sonunda araba lastiklerinden ibaret tepenin üzerinde tünemiş birkaç çalgıcı. Akşamın biti kanlanmışları, aç akbaba gibi bekleşirler de ayrılamazlar sokaktan. Muşamba germişler, ak-

şama var Ali'nin düğünü. Çok para savurmuş Ali çalgıcılara, çarpar yüklüce, günahı boynuna. Kafalar geceye varmadan kıyak. Zurnasını alıp çıkacaktı ki Cemafer. Yüreği acıdı aklına düşünce birden. Onsuz, kalır bir delikli boru. Kim çalar ondan sonra? Başı döndü, sallandı bir-iki. Duvara tutuna tutuna eve geri girdi.

Semine Kadın'ın poşetten avuçlayıp döşemeye bulaдığı mayi sabun kokusu içini bayılttı iyice. Ağzını açıp bir şey diyemedi, odaya geçti. Zurnasını eline aldı son kez, üfledi. Duvara asılı halının geyiklerine baktı bir. Avcının beş köpeği birden saldırmış, yere yıkamamıştı geyiği. Donuk bakışına dalıp gitti geyiğin. Öyle olunca zurnasından acılı nağmeler çıktı. Önce evi, sokağı, mahalleyi, sonra bütün bir şehri kapladı. Kapkara bulutlar gelmişti zaten. Yağmur, diye Kel Şehri'ne, Cemafer'in nefesi yağdı o gün.

Bu son çalışımdı, diye iç geçirdi Cemafer, zurnayı başucuna bırakırken. Bedeninin bir parçasıydı, parmağının devamı. Öyle burkuldu içi, ne ki dünya. Ağızda kalan bir acı tattı işte, başkaca ne? Başını yastığına koydu, upuzun uzandı, kolları iki yanına düştü. Çenesi de düşünce başladı konuşmaya.

Semine Kadın soğanlardan umduğu yardımı alamayınca sokağa attı kendini. Sesine kuvvet bağırdı, Cemafer'in öleceğine inandığı kapının eşiğinde. Oturanlara, ayakta eğleşenlere, yarı küs, sitemkâr, yarı bu dünyada şimdiden açıkta kaldığına acınmış bir sesle çıkıştı:

"Sormazsınız Cemafer Abim nerede, diye manda boku gibi yayılıp otursunuz. Adamım yatar içeride. Sanırsın, sopaya giydirmişsin gömleğini, kalmış bir canlı cenaze."

İlk, Cemafer'in davulcusu Topuz duydu, yetişti. Abim, diye upuzun bir ağlama tutturdu yatanın başında. Ötekiler duydular da inanmadılar önce. Şimdi zurnanın sesi buralardan çıkıp ta ötelerde çınlamamış mıydı?

"Çalış, o çalış," dedi karısı, eve bir alay gelenleri karşılarken. "Sırayla gelin, bilmez misiniz göt içi kadar ev, nereme sığdırayım hepinizi birden?"

Sıraya koydular. Öyleyken günlerce tıka basa dolup taştı Cemafer'in odası. Öte mahalleden bile insan aktı oluk oluk. Gelenler kapının önünde ayakkabılarını karıştırdı, yeni olanları başkaları giyip gitti. Öyle olunca herkes eve girerken ayakkabısını eline alıp, kucaklarına koyup oturdu.

Yataktaki, boyu uzamış, yüzü incelmiş, renksiz bir ölüydü. Fazladan bir sesi vardı işte. Gözü bile donup kalmıştı ya, neden hâlâ konuştuğunu kimse anlamıyordu. Sussa, alıp koyuvereceklerdi tabutuna. Cemafer de herkesle birlikte ölüsünün başını bekliyordu sanki. Burunlarına gelen koku, at pisliğine bulaşmış ayakkabılarından mıydı, yoksa çoktan ölmüş olan mı kokmaya başlamıştı, bilemediler. Suspus oturup bekleşirken sırtlarından bir ürperti geçiyordu odadaki tek konuşanı dinlediklerinde. Sesi, öte âlemden gelen, ulvi bir ses gibi dinleyeceklerken birdenbire karışıyordu işler. Cemafer içinde ne sıkışıp kalmışsa, dan dan dillendiriyordu. Oradakilerin ne şerefsizliği kalıyordu söylenmedik ne hırsızlığı. Gizli gizli çocuk düşüren kızlardan başlıyordu, kocasını aldatan kadınlara, elâlemin eşeklerine musallat olmuşlara, onun bunun paracıklarını çalıp hovardalığa gidenlerin neler yaptıklarına dek, bunca yıl bilip de sustuğu her şeyi sıralıyordu. Duyanlar, kalkıp kavgaya tutuşacakken ulvi tokluk iniyordu Cemafer'in sesine yeniden. Hiddetle zıplayanlar, çarpılırız maazallah, diye gerileyip yerlerine oturuyorlardı.

Topuz durup durup ağlıyordu yine. "Ben sensiz davula bir daha elimi sürmem," deyip bir ağıda başlıyordu ki zaten yataktaki yeterince bozuyordu herkesin sinirini. Semine Kadın her gelene yalvarıyordu, Topuz'u da götü-

rün, diye. Topuz, ayağını yere vura vura, abisi adamakıllı terki diyar etmeden yanından ayrılmayacağına yeminler ediyordu.

Dedesinden sonra zurnası düşüyordu aklına Cemafer'in.

"Ben olmasam öyle durur bu garip durduğu yerde. Çalayım da nağmeye mey olayım, demez ki, nasıl desin? Al, at istersen ateşe yansın, gıkı çıkar mı? Dürt ya da bununla eşeğini, aha değnek aha delikli boru. Ama yok mudur içinde ona üfleyip de ses çıkarma isteğin? İşte o zaman delikli borun olur aşk, olur tutku, olur yaşam. Ne varsa bende var işte, içimde, yüreğimde."

Elini kaldırabilse göğsünün tahtasına vururdu tak tak.

"Aha şuraya oturmuş bilinmez bir şey."

O öyle deyince Topuz, yüksek perdeden bir ağlama daha tutturuyordu.

Gelenlerin ayakları kesildi sonunda. Kapının önünden geçmeye çekinir oldular. Ne susuyor ne ölüyordu Cemafer. Görünüşü de bakanın içini kıyıyordu ya, o da ayrı dert. Kemiği de mi erirdi insanın daha mezarına girmeden. Şuncacık kalmış, diyordu kadınlar birbirlerine avuç içlerini göstererek. Yatan, Cemafer bile değildi artık. Karısı bir sabah yatağın tozuyla birlikte silkeleyiverecekti onu da.

Bütün mahalleyi aldı bir kahır. "Mezarında bile konuşur bu," diyorlardı.

"Sus be adam, dünya mı kaçtı içine, geber de kurtul."

Nihayet, günler sonra Zarif duydu, yetişti ölüm döşeğindekine. Zarif, kendisine sorarsanız, soyunun en sonuncusu. Başkasına göre bir deli divane.

Gerçekte, tutulurdu başındaki gözbağlı bir rüzgâra. O nereye eserse oraya sürüklenirdi. Aylarca evine uğramadığı olurdu ya, evinde onu bekleyen de olmayınca.

Hoş, anası sağken de böyleydi. Delilik de parayla olmayınca, bir günden bir güne kopabilirdi herkes, insanı akıllı tutan bağlardan. Zarif kopmakla kopmamak arası bir yerdeydi. Aklı başında görünürdü ya, yine de bazen tuhaf konuşurdu.

"Ne diye durmazsın durduğun yerde, otursana evinde, tut bir işin ucundan, gencecik adamsın," dediklerinde mahalleli, "Nerede görülmüş çağıl çağıl akan nehrin bir deliğe dolduğu," derdi Zarif. Söz olsun diye değil, her Allah'ın günü bir nehrin aktığını duymasa damarında o da onlar gibi evinde otururdu herhalde.

Cemafer'in bir türlü susmadığı o günlerde bir tuhaflık daha olmuştu ki akla sığacak gibi değil. Zarif yalnız değildi mahalleye geldiğinde. Yanında gençten bir kız vardı. Cam gibi şeffaftı kızın gözleri. Nereye baksa orayı içine alıyordu sanki. Etrafa deli bir merakla baktığından, her şeyi çekip bitirecekmiş gibi geldi görenlere.

Kız, Zarif'in yanında yabankuşu gibi bir şeydi ayrıca. Sütbeyaz fırfırlı elbisenin eteklerini uçura uçura hoplayarak yürüyüşünden her an kanatlanıp gideceği de belliydi bu yüzden. Ondan olacak, Zarif'in yüzünde, onda kimsenin daha önce görmediği bir ışıltı varsa da öteki ucu gölgeliydi.

Kızla Zarif, mahallelinin meraklı bakışları arasından yürüyüp Cemafer'in evine girdiler. Kapıda söyleniyordu Semine Kadın. Çenenin azabına dayanamayıp kalayı basıyordu:

"Ne tülbentler bağladım, ne pamuklar tıkadım ağzına, yok. Benimki de can. O dursun, ben öleyim de kurtulayım."

Ağır bir koku vardı evin içinde. Kokuyla, gözleri de görmez oldu sanki eve girenlerin. Cemafer'in yattığı odayı el yordamıyla buldular.

Bulaşıcı bir şeydi ölüm. Odadaki her şeye bulaşmıştı. Duvardaki halı erimiş, saçak saçak ipten başka bir şey kalmamıştı. Perde, örtüler lime lime dağılmıştı. Köşelerdeki plastik çiçekler büzüşüp kalmışlardı sapları üzerinde. Camlı vitrinin, televizyonun, örtünün, halının, odanın tüm havasının üzerine bir melanet çökmüştü. Nefes almakta zorlandı Hasret'le Zarif. Dayanılmaz koku genizlerine dolup yapışmıştı. Günlerce, haftalarca bu evden, hatta mahalleden çıkmayacaktı bu koku.

Bakamayan gözlerle gördü odaya girenleri Cemafer. Biri Zarif, ötekini bilemedi.

"Kimsin?"

Kız sorunun ona yöneltildiğini anlamadı. Topuz atıldı:

"Zarif, kimdir yanındaki?"

"Hasret ben," dedi kız, titrek bir sesle.

Cemafer'in çenesi bu adı tekrar etmek için, istemsiz, üç-dört kez açılıp kapandı. Birdenbire yine çok gerilere gitti sesi. Eskilerden onlara kalan bir hikâyeyi anlatmanın sırası gelmişti.

Hasret'le Zarif, dinlemek için yatağın karşısındaki divana ilişti.

Yıllar önce dedesinin ona anlattığını ezberden sıralamaya başladı kuru çene. Onda yarım asırdan biraz fazla, belli ki ondan önce asırlardır yaşayan sözleri sarf ediyordu. Hiç acele etmeden, upuzun anlattı. Hikâyede bir yılan vardı ki, yılan, defalarca yuttu kuyruğunu da çember olmuş gövdesinin dönüşünü, dünyanın dönüşüne denk düşürdü. Milyar yıl döndü durdu kavlak toprak üzerinde. Toza, kire, kine, küslüğe bulandı.

Herkesin bildiğiydi aslında anlattığı, bir o kadar kimsenin bilmediği. Kulak duyar, unutur, hatırlar, değiştirir. Dile gelince; bir ucuna bire bin katılırken öteki ucu aşınıp eksilir. Böyle böyle eksile çoğala yıllarca yaşar yeryüzünde yaşanan. Ne unutulur ne de tam hatırlanır.

Kim bilir hangi vakitti, kimse bilmiyor. Kimine göre insan boyu beş metreden fazlaydı o vakitler, kimi der insan bir yer cücesiydi. Heyhat, söze yalan düşmeyegörsün. Lakin herkes şunu bilir ki adını bildiği gibi, o vakit vardı yeryüzünün bir zorbası. Bu adam aldı önlerine, çil yavrusu gibi dağıttı insanın kıçı yer yurt bilmez gezenini. Partal parça edip savurdu yollarda. Yetmedi, içlerinde en sevileni, aldı boğdu azgın bir suyun karnında. Hepsi gördü, unutmadı. Yer gök gördü, unuttu. Unutmayanlar, akıllarında saklı tutarak gördüklerini, dağıldılar yeryüzünün başka topraklarına. Başka toprakların başka nehirleri, dereleri de olsa, sularda yitirdikleri sevgili ruhun onlara geri geleceğini umdular. Her yıl, hep aynı vakitte. Yarı bellerine dek girip o sulara, içinden çıkacağına inandıklarının saflığıyla arındılar. Uzak dursun diye onlardan zorbanın eli, kötünün kem bakışı.

Zarif bunları biliyordu, Hasret sağdan soldan duyduğu kadarını. Cemafer anlatırken başını sallayıp durdu Zarif, biliyorum, demek için. Bilmediğin bir şey var, der gibi son defa oynadı çene. Dedesinin ona dediği, bilmeden tutup sakladığı sözleri sıraladı son defa:

"Ne yüzler ne insanlar gelir geçer de bir zulüm kalır yeryüzünde. Bir fasit dairedir zulüm, kuyruğunu yutmuş yılan... Döner döner tekrarlanır, döner döner tekrarlanır, döner..."

Durdu. Sustu çene. Cemafer sustu. Haftalar sonra gelen bu sessizliği kavrayamadılar önce. Devamını bekledi Hasret'le Zarif sözün. Tekrar tıkırdar da konuşur mu, diye gözlerini çeneden ayıramadılar.

Upuzun bir sessizlik odadan çıkıp bahçeye, oradan sokağa, mahalleye yürüdü. Mahallenin tozlu, çamurlu yolunda duran, koşan, eğleşen kim varsa, evlerinin eğri büğrü duvarlarının gerisinde oturan, konuşan ne kadar insan varsa hepsi, üstlerine birdenbire yığılan bu sessiz-

likle kaldılar oldukları yerde. Durup dinlediler. Anladılar, bitmişti demek çenenin azabı ya, bir olı çekip rahatlayamadılar yine de. Diyeceğini demekle uğursuz bir bekleyişin içine bırakmıştı sanki hepsini Cemafer. İçlerinden bilenerek bunu bildiler.

Bahçeden Semine Kadın yetişti koştu. Önce inanmadı, bekledi. Sonra, kocası için belki yıllardır hazır edip de kaç haftadır içinden çıkarmak için beklettiği ağıdını, dövüne dövüne döktü sonunda:

"Cemaferim, inandın mı öldüğüne?"

Kadının bunu dediği vakit öldü Cemafer.

Saatlerdir oturdukları divanın köşesine ilişmişliğini unutmuştu Hasret'le Zarif. Hasret son sesi, sözcükleriyle birlikte aklına yazdı. Çenenin bir daha oynamayacağını anladı Zarif. Uyuşmuş bacaklarını duymayarak kalktı, ölünün başında, karyolanın demir başlığına dayalı zurnayı aldı. Parmaklarını bastırdı birkaç deliğin üzerine. Ölen için uzun uzun üfledi.

Yıllarca Cemafer'in yanında davul dövmüş Topuz, sessizliğe anlam veremeyip ta köşe başındaki dükkânın önünden başlamıştı koşarak gelmeye. Yarı yolda zurnanın sesini duyunca, Cemafer Abim, konuşmayı bıraktı zurnaya mı geçti, diye düşünmüştü. Eve girip odanın kapısında zınk, diye durdu. Zurna, Zarif'in elindeydi. Cemafer Abisi yatakta açık kalmış, bir kemik çene. Anladı abisi ölmüş, ölmüş de bu sağ olmuş nasıl çalıyordu abisinin makamını böyle? Bunu almıyordu aklı. Ölmüş olanın nefesi bu zibidiye mi geçmişti yani? Abisinin başını boş koyduğuna hayıflandı o an. O dursaydı onun olurdu zurna. Onun hakkıydı hem. Cemafer'in bir evladı olmadığına ve kendi de davuluyla sırf bugünün hayaliyle yarı ömrünü Cemafer'in yanında geçirdiğine göre. Zarif, yere yıkıla doğrula, yanaklarını şişire şişire, iştahla çalıyordu zurnayı. Şaşırıp kaldı Topuz. Kimseye bir şey demedi.

Kırlara çıkıp bir çuval otla geri döndü Semine Kadın. Ölümün kirlettiği evi, labadalar ve pelin otlarıyla temizledi.

Cemafer'in, boynu bir sicim boncuk dizili zurnası Zarif'in oldu, hikâyesi Hasret'in. Hasret'le Zarif, Kel Şehri'nden çıkıp ovaya doğru yürüdüler.

AYNİ BABAM

Aşkın Mabedi de Tendir Hadisi de

Yedi âlemin eli sopalı adamları üzerime yürüdüğünde, tırtılın kemirip bıraktığı bir yaprak gibi incecik damarlı, tül gibi bir şeydim. Ayni babamı bir dirsekle yere yıktılar. Onun benden beterdi hali. Yüreği sıkışan, yaşlı bir adamın gücü olmazdı ki kolu kalksın.

"Yapmayın, günahtır," dedi babam yattığı yerden. Ağzı kan içindeydi.

"Günah, sizin yaptığınızdır," dediler. Mahzende ne kadar küp varsa hepsini kırmışlardı. Babamın kaç yıllık emeği lıkır lıkır akmıştı toprağa.

"Memleketin zabiti var, kadısı var, size ne ola ki!" dedim. Demez olaydım.

"Kâtip Kasım Emin sen misin?" dediler.

"Benim," dedim.

Ne onlar beni görmüş ne ben onları tanırdım. Ayni babam duymuştu çevre illerden toplaşırlarmış diye. Buradakiler duyurmuş namımı ve de aşkımı. Başkaca neyim vardı?

"Dilin batmış şirke ve de kalemin. Şeytan senin gibileri tutar kendine. Hidayete ereceklerin yolundan seni kaldırmak şarttır ki..."

Sedef'in aşkına tutulmuştum nicedir. Ondan gayrı yoktu bildiğim. Ulemanın yanında, kendimi tutamayıp

söylemiştim diyeceğimi:

"Aşkın mabedi de tendir, hadisi de."

Yel aldı sözümü, duyurdu cümle âleme.

Ben Sedef'i görünce oldu bu hal. Bakışı yüreğime değince söz palangasından boşandı da yürüdü gitti. Yoksa Ayni babamın titremeyen üçüncü elinden başka bir şey değildim. Kalemiydim. Harfiydim çengelli, kuyruklu. O söylerdi ben yazardım, ben okurdum o dinlerdi.

"Oğlum Kasım," dedi bir gün Ayni babam, "ben orayı öyle demedim, sen bir güzel yakıştırıp demişsin."

Diye diye Ayni babamdan el alıp, söz dizip, name yazıp hep Sedef için. Söyleyerek gezer olunca, sözler durmayıp akar olunca her mecliste, başıma sarıldı ki bir bela...

Sabahtı, Ayni babamdan bir ulak oğlan yola çıkmış, siste yolunu bulamaz olup kaybolmuştu. Ayni babam yıllar var uzağında otururdu şehrin. Medreseden kovulunca, nedendir hiç demedi bana, bir bağ evine kapanıp kitaplarına, yazmaya vermişti kendini. Öyleyken şehirde ve dahi civarında ne olup bitiyorsa onun haberi olurdu.

Bir süredir sıkıntılıydı şehir ona göre. Söz arasında söylemişliği vardı ya, unutup gitmiştim.

O sabah, ulak oğlan kaybolunca bağ yolunda, ben her şeyden habersiz tutmuştum Ayni babamın yolunu. Gecesi, tuhaf rüyalarla cebelleşmiş, aklım alaca bulaca görüntülerle karışmış halde yürüyordum. Ayni babama anlatırdım hep rüyalarımı. O, rüyanın işaretlerinden anlar, gecenin ettiği oyunları açık etmesini bilirdi. Nasıl içime işlemiş bu defa gördüklerim ki yürüdüğüm bağ yolu değildi. Rüyamın içinde yürürdüm sanki. Sis de görünmez yapınca her yerin şeklini şemalini, Ayni babamın kapısını güçbela buldum.

Çalışma odasında olurduk onunla. O, gece düşünüp aklına yazdıklarını, sabah bana kâğıtlara döktürürdü. Rahlenin başına oturdum. Diviti, kamışı, mürekkebi hazır

ettim. Ayni babam geldi odaya. Beyaz entarisinin içinde küçülmüş, yüzü incelmiş gibiydi. Beni gördüğüne şaşırdı.

"Seni burada bulurlar, gelme, diye haber göndermiştim."

Korktuğunu ilk kez görüyordum onun. Bir gecede daha da çökmüş yaşlı bedenini sedire bıraktı. Fırlayıp yanına koştum.

"İyi misin baba, hayırdır, ne oldu?"

"Bu işin hayrı yok Kasım Emin. Gece şehirde toplanmaya başlamış bir güruh ki pek aklıselim değil. Gördükleri herkese seni soruyorlarmış."

Birkaç gün önceden uyarmıştı beni. Gel bu şehri terk et, başının selameti için, demişti. Sedef'i, babamı bırakıp gitmek dayanılır şey değildi ki.

"Gelsinler hele, konuşalım," dedim.

Boğazımda toplanan yumruyu aşağıya indirmek için yutkundum birkaç kez. Onu koruyacağımı göstermek ister gibi kolunu tuttum. İncecik kollarında hiç güç kalmamıştı. Benimkinin de gittikçe bedenimden çekildiğini duyuyordum. Korkum, gelecek olanlardan değildi. Beni buralardan, Sedef'ten ayıracaklarını biliyordum. Elimi kolumu bağlayan, bana ses verip sonra sesimi benden alacak olan aşkımdı.

Sessizce oturduk. Dışarıdan gelecek gürültüyü bekliyorduk. Bahçedeki kargaların ötüşünden ve ahşabı delik deşik olmuş kitaplığı kemiren kurdun gıcırtılı sesinden başka bir ses duyulmuyordu. Ayni babam bir hal çaresi bulmanın yollarını arıyordu hâlâ. Düşüncelerini dağıtmak için, her sabah yaptığım gibi, rüyamı anlatmak geldi aklıma.

"Çok tuhaf bir rüya gördüm."

Ayni babam gülümsemeye çalıştı.

"Anlat bakalım Kasım."

"Hiç bilmediğim bir şehirdeyim baba. Kapısı yok,

kemeri yok. Tabak gibi yayılıp kurulmuş bir düzlüğe, rahat. Destursuz öylece girdim, yürüyorum toprak yolunda. Üzerimde beyaz geceliğim, ayağımda terlikler. Aman, diyorum ben niye böyle yatak kıyafetiyle çıkmışım dışarı? Bir utanıyorum. Yoksa, diyorum, öldüm de kefenimi mi görürüm, nedir bu beyazlar? Yanımdan geçen şayak poturlu, çaput sarıklı adamlar ters ters bakıyorlar bana. Yürüyorum. Karşıma üç kubbeli, kapalı bir çarşı çıkıyor. Önü, sıralı dükkân. Bakır kazanları, tepsileri, güğümleri yere koymuş, çanları, çıngırakları, at koşumlarını, boncuk dizilerini kapısına asmış, dükkânının önüne bir kütük atıp oturmuş adam, ötekilerden daha başka bakıyor yüzüme. Gel, diyor eliyle. Yanına gidiyorum. Ağam, diyorum, bu kıyafetimi hoş görün, evden aceleyle çıkmışım. Boş ver şimdi kıyafeti, diyor, karşıyı göstermeye çalışıyor bana. Ben daha bir içerliyorum halime. Ağlamaklı oluyorum. O boyuna, işaret ediyor eliyle. Oraya git, diyor, yolun karşısına. Karşıya geçiyorum. Geçince, taşkın bir nehir çıkıyor karşıma. Kabara kabara akıyormuş nicedir de ben nasıl fark etmemişim, diye şaşırıyorum. Aktıkça içine alıyor şehri. Yürüdüğüm yolu, kapalıçarşıyı, dükkânlarını. Önlerinde oturan insanlarını katıyor akışına. Döndürerek sürüklüyor ötelere doğru. Akışın başındayım. Bana dokunmuyor ne hikmetse. Ben sanki o akışı izlemek için oraya kondurulmuşum. İzlemek de değil, beklemek ve tanık olmak için birazdan olacaklara.

Nehir her şeyi yutarken içinden bir adamı atıyor dışına. Adamın giyitleri partal parça, hali bin perişanlık. Elimi uzatıyorum, yardım ediyorum sudan çıkmasına. 'İyi ki geldin,' diyor bana, 'ben bin yıldır bu sulardayım, sen olmasan daha bin yıl sürüklenir dururdum.'

Çekiliyor nehir. Suyun yıkadığı şehir pırıl pırıl dikiliyor karşımıza. Adamın eli bir balığınki kadar kaygan, kurtuluyor ellerimden. Şehrin sokaklarında yürümeye başlıyor.

'Adını bağışla, kimsin sen?' diye bağırıyorum arkasından.

'Bir ad nedir ki, ben artık görünür oldum,' diyor.

Öylece uyanmıştım uykumdan."

Susunca Ayni babama baktım. Ben anlattıkça babamın yüzünün aydınlandığını fark etmiştim şaşırarak.

"Var şimdi sen yap yorumunu," dedim.

Ayni babamın gözleri yaşla doldu ama yine de bir ışık düştü ki o gözlere...

"Rüyanın yorumu çok açık oğlum Emin. Gördüğün şehir Kel Şehri'dir. Bu şehir seni çağırıyor anlaşılan."

Babamın sevincinin nedeni belli olmuştu. Beni buradan göndermenin bir yolunu bulmuştu demek.

"Nehirden çıkıp gelen sevdikleridir onların. Gömüldüğü sulardan geri geleceğine inanırlar ve beklerler her yıl aynı vakitte. Belki gelir, gelmiştir, lakin insanın insana ettiği yüzyıllardır değişmez, yeniden boğarlar onu suda."

Ayni babam oturduğu yerden kalkıp omuzlarımdan tutup beni sarsmaya başladı. Aklına gelenlerle tuhaf bir heyecana kapılmıştı.

"Sen git oğul, bul o nehirden gelen adamı. Onu yeniden boğmalarına engel ol."

Bunu yapabileceğime kendi inanmıyordu belki, ama gözleriyle yalvarıyordu bana gitmem için.

Etim kızgın demire yapışmış gibi kaldım olduğum yerde. Ne gitmem, diyebiliyordum ne de giderim. Önüme bakıyordum, bir suçlu gibi. Gözyaşları yanaklarından yol yol akıyordu Ayni babamın. Dayanamayıp ben de ağlamaya başladım.

Biz bu hal üzre ağlaşırken dışarının sisi kalkmış, evin yolu izi görünür olmuş, karga ötmeyi bırakmış da porto kapı yıkılacak gibi çalmış. Duymadık. Oğlanlardan biri açmış kapıyı. Kara karınca sürüsü gibi doluşmuşlar avluya, oradan evin odalarını, mahzenini, arka bahçesini taramışlar.

Biz, Ayni babamla ben, sarılmıştık birbirimize. Onun yüreği sıkışıyordu ayrılık acısından, ben öylece, bir tırtılın kemirip bıraktığı yaprak gibi incecik damarlı, tül gibi bir şeydim artık.

Kapıyı açtılar, yürüdüler üzerimize. İri cüsseli, sözü iğneli, öfkesi kıpkırmızı, sesi bağır bağır bitmez bu adamlar, lime lime edecekleri birini bulmalıydılar ki ancak yatışsınlar. Ben zaten öyleydim. Yürek dedikleri kaynar kazanlarının içine attıkları hınç tozları köpürerek kaldı, elleri böğürlerinde. Karşılarında süklüm püklüm duruşuma baktılar. Gözüm hâlâ yaşlıydı.

"Bu muymuş?" dediler birbirlerine. Savaşa çıkmış bir güruhun karşısına şöyle en az onlar kadar güçlüsünden...

Beni kolayca sürükleyip çıkardılar evden. Odadan çıkarılırken son anda, Ayni babamın kısık sesini duydum:

"Oğlum..."

Deyince, burnumun direği sızladı nasıl. Daha çocuk yaşta, yanında kapılanıp elini öptüğüm Ayni babamın hakkı, bıçak gibi saplandı karnıma.

Kocaman taş bir binanın çatısının altına sığınmıştım beni bulduğunda. Saatlerce yağmur altında yürümüş, soğuktan, yorgunluktan büzüşüp kalmıştım ıslak bir kedi gibi. Yoldan geçenler yüzüme bakmayıp koşarak uzaklaşıyorlardı. Binanın kapısı açılıp kapanıyor, girip çıkanlar oluyordu. Hiçbiri görmüyordu beni. Binanın ağır, gıcırtılı kapısı bir kez daha açıldı. İçeriden çıkan uzun cüppeli adam hızla yürüdü geçti yanımdan. Biraz ötede durdu, bana baktı. Yürümekten vazgeçip geri döndü.

"Buraya bak ıslak oğlan, ne ararsın yağmurun altında?"

"Hiç," dedim, "düşünüyorum."

"Ne düşünürsün böyle?" dedi. Yanıma yaklaştı iyice.

Babam öleli on gün oluyordu ve ben anamı köyüm-

de bırakıp kalkıp gelmiştim buralara. İş arıyordum günlerdir. Şehrin uğramadığım çiftliği, bağı, dükkânı kalmamıştı. En sonunda meyhanenin birinde saki olarak iş bulmuştum. Köyüme dönüp anamı buralara getirmem gerekiyordu. Üç gün istemiştim meyhaneci adamdan, o kadar kısa sürede nasıl gider gelirim, diye düşünüyordum. Hele bu yağmurda.

Benimle birlikte düşünmeye koyuldu sanki o da.

"Okuma yazman var mı?" diye sordu sonunda.

"Yok."

"Ben sana öğretirim," demişti Ayni babam. Elimden tutmuştu benim. Şimdi ben, elimi uzatıp onu yattığı yerden kaldıramadan, yaka paça sürüklendim dışarı.

Sokağın başında durduk. Ellerini önünde birleştir, dediler, birleştirdim. Kalın urgandan bir düğüm attılar bileğime, yıktılar yere. Urganın ucuna beşi onu geçti, yerde sürüklemeye başladılar. Bundan sonrasını bölük pörçük, karanlık bir düşteymişim gibi hatırlıyorum. Başımın üstünde bir uğultuydu ki giderek onlara yenileri ekleniyordu sanki. Gömleğim parçalanmıştı çoktan. Yer, akkor ateştenmiş meğer, etimi yakıyordu. Soğan zarı gibi incecik sıyrılıp toprağa katılıyordu derim topak topak. Götürecekleri yere varana dek benden geriye ne kalır, diye düşündüm, böyle her sokakta bir et parçası... Saçma sapan şeyler de düşünebiliyor demek insan ölüme giderken. Sedef'i düşünmeye zorladım kendimi. Ne yüzü ne gözleri geldi gözümün önüne. Sürüklenişin aşağılamasından mıydı canımın yangısı, kıpkırmızı açılan yaralarıma toz toprağın girmesi mi, bilemedim.

Yol boyu kanlar içinde sürüklenişim biraz olsun su serpti yüreklerine. Yokuşlar çıktık, bayırlar indik. Ayni babamın evinden kim bilir ne kadar uzağa gittik. Öfkeleri soğumadan dur durak yoktu. Üstümdeki bütün giysiler parçalandığına göre çırılçıplak kaldığımı düşündüm

bir an. Utanamadım bile. Öyleyse de kıpkızıl bir kan örtmüş olmalıydı bedenimi. Derim boylu boyunca sıyrıldığından, çıplaklığımın postu alınmış bir koyundan farkı yoktu. Şehrin doğu mahallesine girmiş olabileceğimiz geçti aklımdan. Yolun sonundaki iki katlı evin panjurlarının arkasında Sedef'in bakışı vardı. Her gün orada olurlardı ben yoldan geçerken. Bazen panjur hafifçe aralanır, pencerenin altında durup yukarı bakmamla bakışım onunkiyle buluşurdu bu aralıkta. Ben bu halde kapılarının önünden sürüklenerek geçince o üzüm suyu gibi iki güzel bakışın bir acı sirkeye dönüşeceğini düşündüm bir an. Bir ömür de öyle kalacağını. O sıra yere gömülü bir kütük omurga kemiklerimi birbirinden ayırdı. Bağırmaya mecalim kalmamıştı artık.

Bir dalga halinde savrulduk, geçtik şehrin içinden. Yol kenarındaki bağlıkları görür gibi oldum. Demek geride kalmıştı şehir. Her şeyin geride kaldığını anladım aynı anda. Sedef'im, Ayni babam...

Durdu sürükleniş, durdular. Uğultu başımın üstünde dönüp durdu bir süre daha. Benden geriye kalan bedenimi, bir et yığını halinde bıraktılar öylece. Yavaş yavaş ötelere çekildi uğultu. Benden uzaklaştı. Ya da ben uzaklaştım bu dünyadan. Issızlık. Sessizlik. Yokluk. Hiçbir şey düşünmeden, duymadan. Belki günlerce, haftalarca, belki de sadece saatlerce bilmiyorum. Yattığım yerde zaman yoktu. Nerede yattığımı da bilemezdim ya da nasıl yattığımı da.

Sonradan Müşür'ün tek beygirli, üstü bez kaplı arabasında gözümü açtığımda, ondan duydum bunları.

"İçi çıkmış solucan gibiydin seni bulduğumuzda. Toprağa bulanmış, dolanmış, tortop yatardın çöpün yanında," diyordu Müşür.

"Kardı bizim kocakarılar şifalı otlardan ilaç, yaraların için. İyileştin şükür."

Araba tıkır tıkır yol alıyordu. Gözümü aralar gibi oluyordum bazen, arabanın içindeyim. Kapayınca üstüne çıkıyorum da oradan izliyorum bir düzlükte ilerleyişlerini. Peş peşe sıralanmış tek beygirli, çadır bezli üç araba. Yayları eskimiş gıcırtılı. Kadın, çocuk, bağırış kıyamet.

Yol boyu kulağımda bir zurna sesi: Müşür. Gözümü açtım ki balık gözü güleç, kıvırcık kaşları birleşik ortada, bıyığı iki yanağına kıvrımlı bir acayip adam. Tütün sarısı parmakları her daim zurnanın deliğinde. Bir ses ki ciğere yapışıp kalanından.

"Seni bu iyi eder," deyip çalıyor zurnasını Müşür. Günlerce hiçbir şey düşünmeden bu sesi dinliyorum. Neden sonra, bir uykudan uyanır gibi sordum Müşür'e:

"Nereye gidiyoruz?"

"Kel Şehri'ne. Oranın ovalarına."

Duyunca, olanları hatırladım birden. Geride bıraktığım hayatım bir kan torbası olup patladı içimde. İşte o zaman kanadım, kanadım günlerce. Üzüntümden.

Müşür teleşlandı.

"İyileşmiştin, ne oldu böyle?"

Her yerimi taşla ezilmiş otla kapladılar yeniden. Öylece gittik.

ZARİF

Bir İğne Bin Minnet Doğurur Günün Birinde

Onca bezi, çaputu, koltuğu, vitrini, kabı kacağı, halıyı, dökümtüyü, süprüntüyü eve yığdı ya annem, onların odalarda öylece duramayacağını bilmiyordu. Durup durup ilendiği, kara taşlı banyoya kapattığı kızını eşyanın boğduğunu bilse, bir yalım ateşle yok eder miydi hepsini? Bir avuç ipekli bir mendilin, koca bir taş olup yüreğime oturduğunu bilse... O zaman diyemezdi:

"Hasret etamin işle. Dolap içlerine örtü, tam yetmiş parça. Sandığın içini boşalt, metre metre mermerşahi, lekesini al, kolala, ütüle, katla bıçak gibi."

Bıçakla etini ince ince doğra koy arasına güzel koksun. Tığı altmış numara dantel ipine geçireceğim, diye sapla parmağına. Kanın bulaşsın. Ağla gözün çıksın, şişsin, belersin. Bu iz mi yani, çarşafta kat izi olmasın.

Köşesine oturur, örümcek gibi durmadan ağ örerdi annem. Benim takılıp yem olacağım ağlar, dantelden. Yetmiş numara iplerle, sık delikli, gül motifli, yatak, masa, sehpa örtüleri. Doğduğumdan beri. "Büyüyorsun," derdi, "çeyiz sandığını hazır tutmalı." Boyum uzadıkça, ceviz sandığın içi dolup taştı. Yoldan geçen satıcıları çevirir oldu annem. Tencere, tabak, kaşık setleri, baharatlıklar, yağdanlıklar, patiskalar, kuş desenli perdeler, kat kat havlu, tülbent, çifter çifter çetikler aldı. Diktirilmiş yataklar,

yorganlar, çuval çuval yün artıkları... Mukavva kutular tavana ulaştı.

Yürüyemez oldum evin içinde. Konuşamaz, nefes alamaz oldum. Ruhum daralıyor, elimde değil. Anne, bu perdeleri çekme, geceleri içim sıkılıyor. Görürler kız, ne oluyorsun? Anne, örtülmek istemiyorum. Örtülerinin altına gömeceksin beni, biliyorum. Fırfırlı bezlerle asacaksın tavana. Cesedimin üzerine etamin işleyeceksin. Saçlarımı kolalayacaksın. Akşamdan çamaşır suyuna bastıracaksın etlerimi. Sözlerimin tümünü ütüleyeceksin bıçak gibi, hepsi dümdüz olacak, kırışıksız. Anne, bir örnek motifler gibi olacağım ben de, seninle, komşu kadınlarla, onların her boy kızlarıyla bir örnek. Fistanımız, kadifemiz güneşten parlak çıkacağız onlarla görücülere. Görecekler, beğenip satın alacaklar anne beni. Bedenimi vermek yetmeyecek, işte üstüne yetmiş iki parça çeyizim. Ancak bir değer edeceğim.

Annem kendini evin içine gömmüş, hiçbir şey bilmiyor. Yüzüne bağırarak söylüyorum bunları kavgalarımızın birinde. Anne, sen ölmüşsün, diyorum, bu ev de mezarın. Babama dönüp, ne diyor bu kız, diyor. Babam sabahtan başlamış içmeye, suskunluğu alkollü. Dayanabilmek için. Annem evin eşyasında boğulmuş, babam içki şişelerinden bir yol yapmak istemiş kendine, bu evden uzaklara açılmak için. Üstüne bastığı şişeler kırılmış, ayakları kanamış babamın, bir daha üstüne basamamış ayaklarının. Mutfağın köşesindeki turşu küplerinden biri de babam.

Ben böyle deyince, mahalledeki muskacı kadına götürdü annem beni. Kadın suya attığı çakıl taşlarını bakır tencerede evirdi çevirdi. Yüzüme su serpti, taşları başımdan aşağı bıraktı. Su yayılmadı, taş uzağa düşmedi diye dedi:

"Evinizde var eşik cini. Bu cin, cinlerin sultanı Bel-

kıs'ın kızlarından olup kıskanç olurlar ve de evin kızını boğarlar böyle. Kızına yaptığın renk renk oyaları kıskanır, ondan sıkıntı verir. Kızın der, yakarım hepsini, örterler öldürürler sanki beni."

Annemin gözleri yaşla doldu bana olan merhametinden. Demek biricik kızının değildi bu zehir zemberek fikirler, boşuna almıştı günahımı. Meğer hepsi cinin işi. Muskacıdan aldığı suyu günde üç defa serpti üzerime. Taşları evin yedi köşesine sakladı. Eşik için bir muska, bir de benim boynuma. Oldum o günden sonra annemin kızı Hasret. Akıllı Hasret, güzel Hasret. Yedi mahalleye duyuruldu ki görücüye çıkmaya hazır Hasret.

Suskunluğumu buna yordular. Bense sadece yorgundum. Annemle ve onun milyon parça uçları dantelli düşüncesiyle başa çıkamıyordum artık. Odamın kapısını onun dünyasına kapayıp kendi boşluğuma sığındım. Günlerce çıkmadım yataktan, günlerce evin içinde bir hayalet gibi dolaştım ki mutfakta, koridorda sessizce yaşayan evin öteki hayaletiyle yolumuz böylece buluşmuş oldu: babamla. O, gözlerinin altında torbalanmış deride saklıyordu bana olan sevgisini. Yaklaşsa alkolden ibaret bedeninden tiksinmemden korkardı. Ikimiz de susunca bir sessiz dil doğdu aramızda. Babamın kırmızı halkalı gözleriyle konuştuğunu o günden sonra anladım. Bedenini bu evden dışarı çıkaramayan babam, içerek dünyasını bilmediğimiz bir yerlere taşımıştı. Buradan, bu evden dışarıda bir dünyaya.

Vardı öyle bir dünya. Pencereme oturup beklemeye koyuldum.

Sütçüler, hardaliyeciler, yoğurtçular geçerdi sokaktan. Kadınlar örtülerini bedenlerine yamalamışlar, suspus geçerdi. Erkekler onlardan beter, örtüleri ruhlarındaydı çünkü. Bütün bunların içinde, günde yirmi posta terliğini sürüyerek Zarif geçerdi. Deli derlerdi ona, bilmem deli

mi divane mi, bir acayip yürürdü. Duyardım, yaptığı bir işi yoktu, yetişecek bir yeri. Yine de o çok çalışan insanların ciddiyetinde, aklı hep önemli şeylerle doluymuş gibi yürürdü. Onun işi yürümekti sanki. Günlerce baktım Zarif'e penceremden. Baktıkça, herkesin gözüyle değil de kendi gözümle, gördüm ki ne deliydi Zarif ne saf ne bilmez. Başka bir şey vardı onda.

Bir gün o geçerken dikildim sokağın ortasında. Tam karşısında durdum. Durmamla savruldum nasıl, sokağın başına dek. Bilmiyordum onun karşısında böyle durulamazmış. Onun yürüyüşü bir akışmış ki önüne geçeni de katarmış kendi hareketine. Sendeleyerek durmaya çalıştım, yüzüne baktım Zarif'in, su yeşili gözlerine. İçinde bir nehir akıyordu, yeminle, kimseye anlatamazsın bunu. O duruyordu, nehir akıyordu hâlâ. Suyun kabaran köpükleri bedeninden taşıyordu.

"Bir nehir var sende," dedim.

Tuhaftı belki bunu söylemek. Ama başka bir tanımı yoktu ki. Dondu kaldı önce, bir şey diyemedi. Çözülünce kabardı köpük köpük. Durduramazsın.

"Ben derim hep, derim de bu yüzden deli derler bana... Sen nasıl gördün, sen..."

Benden bunu duyduğuna inanamıyordu.

"Sen nasıl..."

"Belki ben de deliyim," dedim.

Bir nehir gibi çağıldamaya başladı, upuzun.

"Anacığım derdi hep, ben daha küçükken, ne zaman akan bir nehrin yanından geçsek beni suyun başından alamazlarmış. Durup bakarmışım öyle, bırakırlarmış. Kasabaların yakınına kurardık çadırlarımızı. Ben civarda akan bir su bulurdum illa ki. Çadırlar toplanıp kalay ateşi söndürülürmüş ki ben daha suyun başındayım. Ağlata ağlata alırlardı beni oradan. Anam derdi: 'İçinde aktığını düşündüğün su, bu sudur. Suya çok baktın, ondan böyle oldun sen.'"

Zarif'i dinlerken onunla birlikte yürümeye başlamıştım farkında olmadan. Şehrin bir sokağından girip ötekinden çıkıyorduk. Nasıl uydurmuştum adımlarımı onunkine? Nerelerden geçtiğimizin farkında değildim. Sadece onun kıvrımlı bir nehir gibi uzayan konuşması vardı kulağımda. Sözün birini bitirmeden ötekine geçiyordu Zarif. Sustuğu vakit sorular soruyordum yeniden konuşması için:

"Niye yürüyorsun?"

"Onlara benzemek istemem de ondan."

"Onlar kim?"

"Bizimkiler. Hepsi bıraktı göçerliği de oldular yerli. Göt içi kadar bir mahallede toplaştılar. Son yıllarında bırakmıştı anam kalaycılığı. Öyle olunca çadırı, göçerliği de bıraktı. Bana dedi, olma göçerlerden, hiç saygın değil. Ol sen de şehirdekiler gibi. Sat atları, al ayakkabı boyama sandığı, çık şehrin meydanına otur, fena mı? Fena be ana, dedim ben de ona. Ben oturamam onlar gibi kıçımın üzerinde, atalarımın yaptığı gibi hep bir yerden bir yere göçmek isterim."

"Evin de yok senin."

"Eve sığışamam ki."

Ne güzel dedi sığışamam diye.

"Zarif," dedim. Akan bir bakışla gözlerime baktı. "Ben de sığışamıyorum."

Gerisini konuşmadık, yürüdük öylece.

Şişenin İçinden Baktım Eşyaya

Arkamda, sağımda solumda boş şişeler birikmiş. Melahat, mutfakta çöp kutusunun yanına bırak, atarım, demişti ya, atmamış. Önce sıraladım birkaçını önüme, kuka oynadım. Devrilip yıkılan şişeler taş zeminde tangırdadı. Devrilip yıkıldım, güp güp. Tezgâhın önüne gelince döndüm, dolandım, bir kahverengi bir yeşil şişeden... Bir yeşil, yine yeşil, olmadı kahverengi... Elim mi titredi, yer mi kaydı altımdan? Şişeleri bir hizaya koyana kadar canım çıktı. Bir kocaman çember dönmüş halısız mutfağın döşemesinde, içinde bir küçük çember. En ortaya girip oturdum. Oturdum, bir yere kıpırdayamadım.

Vay, dedim, kendi kurduğum çemberime tutuldum. Çemberler böyledir, başı sonu yok ya, girişi çıkışı olmaz. Kendi içinde döner döner, bir nokta olur. Büzüştüm, bir nokta oldum oturdum ortasına.

Canım şarap çekti, oturduğum yerden kolumu uzattım, alt dolaptan zorlukla çıkardım bir şişe. O sıra bacağım çarptı şişelere, bir-ikisi devrildi. Bana çıkacak yol açıldı sandım. Baktım, iç çemberdenmiş devrilenler. Dışı, kale duvarı gibi sapasağlam durdular önümde. Oturdum, kıpırdayamadım. Bir ara içeriye doğru seslendim. Sesim, Hasret'in demesi gibi, havanın içinde yaylana yaylana dolandı da gideceği yere gitmekten vazgeçip sö-

nüverdi. Televizyonun sesini çok açmışlar yine, o azı da duyan olmadı.

"Melahaat!" diye bağırdım bir kere daha. "Bak," dedim, "mutfaktan çıkmayacaksın, diyorsun bana, bak nasıl kapana sıkışıp kaldım, kıpırdayamıyorum," dedim. Kendi kendime mi konuştum? Konuştum mu, içimden mi dedim? Dedim mi? Kafam karıştı yok yere.

Hasret diyor bazen, "Baba," diyor, "içme artık. İçkiden oluyor hep." Alıp saklıyor bazen dolu şişeleri, bulamıyorum. İçimin organları öyle şişiyor ki içmeyince, derimi çatlatıp ortalığa fışkıracak sanıyorum. Mutfak duvarının beyaz fayansında ciğerimi, dalağımı görür gibi oluyorum. Ben patlayınca oraya sıçramış, kan izi bırakarak aşağı süzülüyorlar. Melahat'i düşünüyorum sonra. Delirmiş. Delirir. Her yer kirlendi diye. Dolabın üstlerine kadar serdiği dantelli, püsküllü, kuş, çiçek, böcek işli örtüleri hep kan olmuş. Raflara kapattığı envai çeşit bardağı, camı, porseleni, kristali... Misafir için ayrı, ev halkı için ayrı –kulplu kulpsuz fincanları– çay için ayrı, kahve için ayrı – üzerlerine parça parça etim sıvaşmış. Böyle olunca gözü dönmüş Melahat'in. İçimin boşalmış haline bakmadan üzerime çıkmış. Tepinmiş patlak kafamın üzerinde. Tepinir.

Bu yüzden içiyorum, diyorum kızıma. Patlamamak için. Vermem, diyor Hasret. Şişeleri sakladığı yeri söylemiyor. Baktığım her yer kana kesiyor o zaman, korkuyorum. Boğazımı parçalayarak bağırıyorum, ağlıyorum saatlerce. Melahat kızıyor, bulup veriyor bir dolu şişe. İçiyorum, bakıyorum duvarlar tertemiz.

"Melahat, bak senin istediğin gibi."

"Geber," diyor bana.

Hasret odasında ağlıyor.

Bir sabah baktık odasında yok. Bahçede, sokakta, komşularda yok. Bekledik, gelmedi. Melahat taş olup oturdu salonda. Ben mutfakta sessizce ağladım.

"Başına bir iş gelmesin, polise haber verelim," dedim.

"Ben onun işlerini bilirim, dedi Melahat. Birden donmuşluğundan çözüldü de delirdi sanki.

"Bir iğne vermem!" diye bağıra bağıra sandıklarda, dolaplarda ne kadar örtü, dantel, ıvır zıvır varsa arka odaya yığmaya başladı. Kendini kaybetmiş gibiydi ki sık sık olurdu böylesi. Elimdeki şişeyi başıma dikip onun hareketlerini izledim. Çıldırdı, bağırdı. Bir ara bayıldı, sesi kesildi çünkü, kalkıp bakmadım. Ayılıp tazelenmiş bir hırsla eşyaları yığdığı odanın kapısını kilitledi, anahtarını sakladı.

Ona göre kocaya kaçmıştı Hasret. Sık sık olurdu böyle şeyler, duyardık da, benim kızım, ne bileyim, yapmazdı. Gittiyse Hasret, başka bir şeyler vardı bildiği. Benim bilmediğim. Olduğunu sezdiğim... Her neyse, neyse? Böyle düşündükçe, yüzüme bir gülümsemenin yayıldığını fark ettim. Melahat görmeden sildim.

Görenler olmuş, haberini getirdiler dört koldan. Dediler ki Hasret aklını kaybetmiş, göçerlerden bir oğlanla... Dağ, bayır, sokak sokak... Oğlanın mahallesine bile gitmişler bir gün. Herkes görmüş. Melahat duydu, duyar duymaz bir kez daha bayıldı. Ayılınca, kirlettiler kızımı, diye bir ağlama tutturdu.

Oturup düşündüm. Ne düşündüm, unuttum. Melahat çoktan haber etmiş polise. Hep beraber doluştuk arabasına. Şehrin çıkışında bulduk. Zurna çalan bir oğlanın yanındaydı Hasret. Kızım...

Bando çalan askerlerin peşinden de böyle yürümüştü, kaybolmuştu şehirde. Beş yaşındaydı o zaman. Üstü başı çamur içinde gelirdi eve. Aldırmazdı annesinin bağırmasına. Aldırmadı. Üstü başı çamur. Bindi arabaya. Yanına oturdum. Saçını okşadım. Melahat öteki yanında, ne baktı ne konuştu. Bağırdı sadece. Deli Melahat bağırışı. Eve girince kolundan tutup banyoya fırlattı Hasret'i. Yı-

kadı. Çok yıkadı. Yıkarken kendini kaybetti Melahat. Banyoya sokmadı beni, kapıyı kilitledi. Hasret, "Kurtar beni baba!" diye bağırdı. Bağırdı.

Saatler sonra banyodan çıktı Melahat. Kızımın sesi duyulmuyordu. Annesinin elleri haşlanmış, kıpkırmızı.

"Pis kokar onlar," dedi, "kızın üstüne sinmiş hep."

Geceydi. Melahat uyumuştu. O uyuyunca evin içinde rahat gezerdim. Odalara girerdim, koridorda gezerdim. Uyuyamazdım. Kalktım, banyonun ışığı açık. Unuturum bazen, lambayı açıp kapamadan çıkarım. Unuttum, diye geri dönerim ki kapatmışım. Böylece evin içinde sabaha kadar... Uyandım, banyonun ışığı açık. Baktım Hasret banyonun ıslak kara taşında, suyun içinde, derisi büzüşmüş. Lifin sertçe ovduğu yerlerinde derisi kalın kalın sıyrılıp kanamış. Yol yol akmış kızımın kanı, beyaz fanilasını kırmızı lekelerle doldurmuş. Her yerde kan görüyordum içmeyince. Içmedim, patladım, kanım Hasret'in üzerine sıçradı sandım. Baktım, kan Hasret'in.

Kalksın, giyinsin, yatsın istedim. Kalkmadı. Gidip yattım. Uyandım, banyonun ışığı açık. Unuturum bazen.

Yerdeki yeşil şişelerden birini aldım. Gözüme dayadım. Şişenin içinden baktım eşyaya. Yamuldu, üst üste bindi her yer. Şekli şemali değişti. Hoşuma gitti. Yamuk kapıdan Hasret'in girdiğini gördüm. Yaraları kabuk tutmuş ama içi hâlâ yara. Şişenin içinden bile görüyorum bunu.

"İyi misin?"

Dedim mi? Ağzımın içinde yuvarlandı da yine içime mi kaçtı sözlerim?

"Baba, neden yerdesin?"

"Çıkamıyorum.

Şişeden çemberimi gösterdim. Çok kızdı Hasret. Bir tekme savurdu şişelere. Kimi duvara çarptı, kimi yerde yuvarlandı şişeler. Çemberim bozuldu.

"Ben çıkacağım baba, sen de çık artık."

Şişeler yıkıldıysa da Melahat vardı geride. Mutfaktan çıkma, demişti. Şişelerin gürültüsüne geldi. Şişman gövdesiyle durdu kapıda.

"Ne diyorsun Hasret sen?" diye çıkıştı.

Hasret'in konuşmasından korktum. Konuşursa yine banyoya sokardı Melahat onu. Çocukluğunda yaptığı gibi oraya kilitlerdi. Bağırarak ağlamaya başladım. Hasret konuşmasın diye. Konuşursa yine banyoya...

"Zarif," dedi Hasret.

Daha çok bağırdım ağlarken.

"Öyle mi?" dedi Melahat. Çok sakindi. Dolabın kapağını açtı. Bir dolu şarap şişesi tutuşturdu elime. Hasret'i alıp banyoya kapattı. Kendi de girdi arkasından.

Gece kalktım, banyonun ışığı açık. Unuturum bazen, lambayı açıp kapamadan çıkarım. Kapı kapalıydı, buzlu camın arkasına asılan bornozlarla, havluların arasından ışığı sızıyordu. Unuturum bazen. İçeri girmek istedim, kilitliydi. Aynı anda hatırladım Melahat'in Hasret'i buraya kapattığını. Anahtar kapının üzerindeydi. Bir kere çevirdim, kapı kendiliğinden açıldı.

Hasret yerde oturmuştu. Melahat kanayan yaraları görmemek için olacak beyaz bezlerle sarmıştı Hasret'in sırtını, bacağını. Beze kan geçmiş, ıslanmıştı. Ben içeri girince kalktı, boynuma sarıldı Hasret.

"Baba, korkuyorum," dedi.

"Neden?"

"Bir yaşlı adam vardı, öldü."

"Yaşlı adamlar ölür," dedim.

Ben ölürsem ne yapardı Hasret bu evde?

Yüzüme baktı, baktım. Gözlerim yamulmuş, torbalanmış...Görmeden bakar, baktığını bilmez, bildiğini unutur. Benden bir bok olmaz. Yeni bir şişe şarap almak için duvarlara çarpa çarpa mutfağa doğru yürüdüm. So-

kak kapısını kilitliyor artık Melahat. Bir fare gibi beni mutfağa tıkıyor, Hasret'i banyoya. Sokak kapısının anahtarını hırkasının cebinde taşıyor, biliyorum. Mutfağı geçip onun yattığı odaya girdim. Bir hayvan gibi hırlıyor Melahat uyurken. Hırkasının cebindeki anahtarı alıp çıktım. Üç kez döndürmüş anahtarı, tersine döndürdüm üç kez, kapı açıldı. Ardına kadar açık bırakıp banyoya girdim.

Banyonun lambası açık kalmış. Hasret, az önce burada mıydı, diye düşündüm, bulamadım.

Banyodan çıktım. Hasret sokak kapısının aralığından bana bakıyordu. Kapıyı kapatıp çıktı.

Göğün Altı Varken

Hasret, evinden öylece çıkıp, nehir, diye diye bir akışa kapılıp gidince, yol döndü dolaştı, Zarif'in mahallesinde, bir öbek insanının toplaştığı bir sokakta kördüğüm oldu kaldı. Daha öteye gidemeyince Cemafer'in evine yöneldi ikisi de.

Günledir ölüp ölüp diriliyordu yaşlı adam. Diyeceğini demeden ne sağlığını bildi ne öldüğünü. Hasret'le Zarif yanına gelip oturana dek. Oturunca ömrü billah duyup da unutmadığı ne varsa sıraladı bir. Sonunda, dünyalığından bir nefeste sıyrılıp vuslata erince, ağzından içeri erimiş kurşun akıtılmışa dönen Hasret oldu. Bir kapalı bohça oldu ağzı ki kurşunun sıcağı içinde kaldı.

Öylece evden çıkıp öncekinden beter bağlanmış yolun ucunu tutmaya çalıştı Hasret'le Zarif.

Zarif, elinde boğazı boncuklu zurnayla bayram çocuklarından farksızdı. Lastik top gibi zıplayarak yürüyordu yolda. Bir çevirip zurnanın düzgün yuvarlağından içeri sokuyordu burnunu, bir ince kamışını dudaklarının arasına alıp alıp bırakıyordu.

"Bilmem ki çalayım."

Cemafer'i uğurlamak için başında öylece üflemişti boruya.

"Ne zor öldü adam, ötede çekmesin.

Hasret, Zarif'i duymuyordu. Dibe çöktükçe soğuyup ağırlaşan kurşun yüzünden yürüyemiyor, sağa sola yalpa vuruyordu. Her adımda tökezliyor, düşmemek için koluna ilişiyordu Zarif'in.

Zarif, elindeki zurnadan alamıyordu gözünü. Bu kadar güzeline sahip olduğuna seviniyordu içten içe. Sonra durup bu sevincin ağzında bıraktığı acı tada şaşıyordu.

"Babam da iyi çalarmış. Öyle söylerdi anam."

Hasret'ten ses çıkmayınca kıza döndü. Bir-iki adım geriden geliyordu Hasret.

"Ölünün yüzü çıkmaz aklından şimdi, bana da öyle olurdu eskiden. Alıştım şimdi."

"Yüzü yoktu ki. Sesi vardı sadece."

Hasret'in söyleyişi o kadar keskindi ki Cemafer'in anlattıklarını umursamaz görünen Zarif'e her şeyi birden duyuruverdi. Yaşadıkları şeyin ne olduğunu o an anladı sanki. Durdu. Hasret de durdu, Zarif'in düşündüklerinden korkarak baktı ona. Zarif, "Tuhaftı," dedi. "Hiç öyle konuşmazdı Cemafer Dayı."

Bunu dediğine pişman oldu aynı anda. Cemafer'den duydukları aklındaydı ya, aniden bedenlenmiş, şekli şemali olmayan bir varlık gibi küt, diye düşüvermişti aralarına. Hasret'in su gibi duru yüzünün derinlerindeki çalkantıyı gördü ilk kez. Onu ilk gördüğü andan bu yana duyduğu adsız duygunun yanına bir korku eklenmiş oldu o an.

İkisi de, onları birbirlerine bağlayan bu tuhaflığın aynı zamanda acıtarak koparacak olanla aynı şey olduğunu duyup buna nasıl dayanacaklarını düşündüler.

Kel Şehri'nin vapur gövdesine benzeyen, duvarları mozaik taşlarla kaplı son evini de geride bırakıp zifti el kadar parça parça erimiş asfaltta yürüdüler. Yol, bağların arasından kıvrılıyordu. Bodur asmalar arasında çalışan kadınlar işlerini bırakıp yoldan geçenlere bakmaya baş-

ladılar. Bağ kütükleri kıvırcık koruklarını yeni yeni tatlandırıyordu bu mevsimde. Kadınlar şalvarlarının önüne topladıkları asma yapraklarını motosikletli bağcıların arka arabalarına boşaltıyordu. Demiryoluna ulaşabilseler, biraz ileride Şeytan Nehir, sonrası ovaydı alabildiğine gidilesi. Zarif, Hasret'in ovaya açılacak gücü olmadığını görüyordu.

"Gece çıkılmaz ovaya," diyebildi sonunda. "Şuracıkta kalırız."

Eliyle ötede bir yeri gösterdi.

Ötelerde sığınılacak bir kuytu göremedi Hasret.

"Düzlüğün ortasında mı?"

"Gizlide bir yer. Kimse bilmez benden başka. Bir de bizim Topuz bilir. Cemafer Dayı'nın davulcusu. Mahallede değilsem burada olurum. Bilemedin, ovada bir ağaç kavuğunda. Neresi olursa."

Şalvarlı kadınlar yolun kenarına dizilmişlerdi şimdi boncuk gibi. İğne başı bakışlarıyla yoldan geçenlere bakıyorlardı soluksuz. Birbirlerini dürtüklediler de en akla hayale sığmaz olanın nasıl olduğuna şaşıp durdular. Akıllarındaki fenalık tohumları çıt, diye yarıldı orta yerinden. Öylece bakıp kaldılar bu tuhaflığa.

Hasret'le Zarif konuşmaya dalmışlardı ki kadınların bakışıyla irkildiler. Kadınlar, elleri dikenli, çalılı. Dilleri, şimdilik saklı kuytularda ya, diyeceklerini bakarak deyiverdiler. Önce Hasret'i süzdüler boydan, sonra Zarif'in kılığına baktılar bir. Onlar bakınca ikisinin de aklına düştü bunca zaman bakıp da görmedikleri. Hasret'in üzerinde, annesinin diktiği eteği farbalalı, gipur fistolu beyaz bir elbise vardı. Zarif, yıllar var çıkarmadığı kol ağzı, yakası partal, kirden rengi görünmeyen paltosu içinde, eli yüzü kapkara bir haldeydi. Kadınlar bakınca onlar da dönüp üzerlerine baktılar. Birbirlerinin gözlerinden başkaca bir şey görmeyen gözleri, kadınların bakışıyla baktı

karşısındakine. Bakınca yadırgadı ikisi aynı anda, kendini mi yanındakini mi, her ikisini belki. İkisi de düşündüğünden utandı.

Sıklaştırdılar adımlarını, hemen kurtulmak için bakışlardan. Ayakları birbirine dolandı. Hasret, Zarif'e çarpa çarpa yürüdü.

Asfalttan çıkıp toprak yola indiler. Üç sıra ağacı, kuru bir dere yatağını, dizi dizi tahtadan yapılmış koyun yalaklarını geçtiler. Yerdeki devedikenlerine basmadan yürüyordu Zarif. Giydiği bir tokyo terlikti, topuğunun yarısı toprağa basıyordu. Hasret, hiçbirini atlamadan, hepsinin üstüne bastı tek tek. Dikenler tabanı yumuşak ayakkabısının altına saplandı kaldı. Bir tümsek gördüler çatağın başında. Üstü çalı çırpı kaplı, koca da bir kayayla gizlenmiş iyice. Zarif kayayı çekti, açtı yolu. Alta doğru derince bir çukur belirdi. Aynı anda içeriden bir serinlik çarptı yüzlerine.

"Mahzendir burası," dedi Zarif.

"Ne mahzeni?"

"Çok eskiden kiliseymiş burası. Üstü yıkılmış, altı kalmış sapasağlam."

Yarıktan içeri atlayınca ayağının altındaki sertlikten anladı Hasret yerin taş döşeli olduğunu. Karanlık ve nemli bir serinlikti ki içinin yangısına iyi mi geldi biraz ne? Derince bir nefes aldı.

Zarif duvardaki taş oyuklarına mum koymuş, yaktı. Göze görünür oldu bölme biraz olsun. Oda gibi döşemiş sanki burayı, tam da ona göre. Yere serdiği mukavvanın üzerine karnından yünü çıkmış kirli bir yorgan koymuş, başının altına saptan samandan bir yastık. Olmuş en rahatından bir yatak.

"Yazın serindir, kışın da nasıl güzel ısınır burası. Al sana ev. Burayı bile aramam ya."

"Göğün altı varken," dedi Hasret.

Unuttuğu bir şeyi anımsar gibi elbisesini birdenbire çıkarıverdi üzerinden. Mahzenin karanlık bir köşesine fırlatıp attı. Çoktandır yapmak istediği buydu sanki Hasret'in. Bağ yolunda yürürlerken durup bakışan kadınların gözleri önünde soyunacaktı ki... Sırtından ona ait olmayan bir yükü atmanın rahatlığını duydu. Üzerinde poplinden iç gömleği ve paçaları büzgülü, fırfırlı külotuyla kaldı birden Zarif'in karşısında. Zarif, elinde yakmayı unuttuğu mumlardan biriyle durmuş, kocaman açılmış gözleriyle ona bakıyordu. Çıkardığı beyaz elbiseden daha beyazdı poplinin altında görünen göğüsleri Hasret'in. Zarif, ne diyeceğini bilemeden, bir şeyler söylemenin telaşıyla ağzını oynattı, sesi çıkmadı. Aniden tutulduğu kösnül bir titremeyi örtüp ötelemenin derdine düşmüştü şimdi. Elindeki mumu taşın oyuğuna yerleştirmeye çalıştı beceriksizce.

"Kurtuldum o elbiseden," dedi Hasret.

"Ovada böyle mi gezeceksin?" dedi Zarif. Kızdan gözünü kaçırarak konuştu.

"Burada yedek giysin olur, diye düşünmüştüm. Bana bol gelmesi sorun değil."

Elbiseyi attığı karanlık köşeye yöneldi. El yordamıyla kumaşı buldu soğuk taş üzerinde. Oynak mum ışıklarının önüne geldi. Elbisenin belindeki lastiği çıkarmak için gizli dikişlerini sökmeye başladı. Farkında değilse de annesinden almıştı Hasret el becerisini. Dişleri arasına alıp kopardığı ipler dudağına yapışmış halde konuştu:

"Lastiği belime bağlarım."

Zarif, gözünü mahzenin karanlığına verip biraz olsun rahatlamıştı.

"Benim giyecek başka bir şeyim yok ki. Sadece üzerimdekiler..."

Paltosunu çıkardı. Altında ona yetecek bir gömleği vardı nasılsa.

Hasret paltoyu alıp giydi. Belini elbiseden çıkardığı lastikle bağladı. Palto, Zarif'te durduğundan daha bir zavallı görünüyordu. Sökülmüş tarafları daha çok sarkmıştı.

"Ne değişti ki?" dedi Zarif.

Üzerinde, salkım saçak yırtıkları yerlere kadar uzanan paltoyla, mahzenin ortasında kıpırtısız durdu bir süre Hasret.

"Bana yakışmamıştı zaten," diyerek çıkardı üstünden paltoyu. Zarif'e geri verdi. Gidip yorganın üzerine oturdu. Cemafer'in evinden çıktıklarından bu yana tutmaya çalıştığı gözyaşlarını bıraktı sonunda. Hıçkırığıyla nefessiz kala kala ağladı.

Yarığa inerken bir oyuğa bırakmıştı zurnasını Zarif, aldı yanına oturdu Hasret'in.

"Ne olur sana?"

"Yaşlı adam dedi ya ölürken..."

"Desin."

"Kötü bir şeyler olacak, dedi."

"Hep olur, olmadığı mı var?"

Zurnayı ağzına götürdü. Üflemeden önce, "Dinle sen, boş ver," dedi.

Yolun başından bu yana dilinde, damağında duyduğu kekremsi tadı hiç demiyordu ya, ondan olacak, zurnaya öyle bir üfledi, o delikli borudan öyle koygun bir ses çıkardı ki ikisinin de boğazına bir düğüm daha atıldı. Bir yumruk oldu takıldı oraya. Diyemediler birbirlerine. Neydi ki dillendirsinler.

"Evine dön istersen," diyecek oldu Zarif, kıza. Sustu.

Zurnayı bıraktı elinden. Başını Hasret'in koltuğunun altına soktu, bir güvercin gibi. Hasret'in boşta kalan öteki eli Zarif'in yüzünde, saçlarında dolaştı.

Verilmiş bir karar yoktu aslında. Söylenmiş bir söz buna dair. Yine de sabah olduğunda, mahzenin deliğinden çıkıp ikisi de şehre doğru yöneldi.

Yol boyu Zarif zurnasını üfledi. Cemafer'in yarım bıraktığı nağmeler, Zarif çaldıkça tamamlanıyordu. Hasret, içindeki hikâyenin sözcüklerini bir dua gibi mırıldanıyordu durmadan. Sözcüklerle notalar, içleri boşalmış kovanlar gibi dağılıyorlardı çevreye. Yakarını Hasret'le Zarif'in etinde bırakıyordu.

Bağdaki kadınlar, işlerini bitirip, yetişip yetiştirmiş, şapkalıların ışıklı arabalarını, gördükleri bozukluğu nizama göndermişlerdi. Hasret'le Zarif daha şehre girmeden yolda çevrildiler. Belleri dolu, elleri tetikteydi adamların. Zarif'in elinde zurnası, yanlarına varana dek üflemeyi bırakmadı. Önce zurnaya el attılar bu yüzden. Çekip aldılar Zarif'in elinden.

"Aman," diye bağırdı Zarif, "emanettir."

Üstü ışıklı arabaların birinden Hasret'in annesiyle babası indi. Babası ayakta zor duruyordu, düşünceli. Annesi üzüntüden üstünü parçalıyordu güya. Her bir parça bezi yırtarak olduğu yere bırakıyordu da yine de eksilmiyordu üzerindekiler. Koştular şapkalılardan önce, koparıp aldılar Hasret'i Zarif'ten.

Zarif ışıklı arabaların birine yaka paça konuldu. Hasret bir başka arabaya. Arabalar çalıştı gürültülü.

Ne Hasret duydu gürültüyü ne de Zarif peş peşe yüzüne inen yumrukların acısını hissetti.

ISLAK OĞLAN

Dön Dolaş Hep Aynı Ova

At arabalarının demir kasnakları gıcırdıyordu gün boyu kulağımda. Bir de zurnanın sesi. Arabaların önünde olurdu katuna başı Müşür. Ta ötelerden bana dönüp seslenirdi:

"Kasım Emin, dinle bak, her yaraya merhem olur bu."

Kafile, ovanın tozunda, çamurunda değil de, bu sesin kıvrımları, dolambaçlı yolları üzerinde gidiyordu. At arabaları değildi onları varmak istedikleri yere götüren. Tarihleri boyunca önüne geçilemez gitme isteklerinin, Müşür'ün zurnasında sese dönüşmüş haliydi.

Can suyuydu yürümek. Çocuklar için bile. Ayakları çıplaktı ve neredeyse tabanları doğuştan sert. Salkımsaçaktılar çevremizde. Ya kafilenin gerisinde kalıp bir çalının dibinde oyuna dalıyorlardı ya atların önünde oluyorlardı bağırış çağırış. Onlarınkine, kadınların, bir arabadan ötekine seslenen, belaya çağıran sesleri karışıyordu. Erkeklerinki katılıyordu sonra, durup dururken, nedensiz bir ağız dalaşıyla karışıyordu ortalık.

İnip çıkıyordu zurnanın sesi. Bükülüp kıvrılıyordu. Kat yerlerinin arasında, sandık bekleyen kumaşlardaki naftalin gibi saklı duruyordu acı. Katıksız bir neşe içinde gibi görünseler de bunu hep tutuyorlardı akıllarının bir köşesinde.

Ne tümden bir unutuş vardır yeryüzünde ne hatırlama. O yüzden de sorulsa bilmezlerdi nedenini. Çok eski zamanlar, ne tam bir bilgi halindeydi düşünüşlerinde ne de işte böyle, çalınan bir ezginin seslerinden silinip gitmişti.

Gidilecek yeni bir yer yoktu aslında. Bir avuç ovanın içinde dönüp dolaşıyorduk. Geçtiğimiz yerden aylar sonra bir kez daha geçiyorduk. Biraz konaklayıp başka bir yere konuyorduk. Bir avunmaydı sadece yaptıkları. Hep gidiyor olmanın avuntusuydu onlarınki de, benimki neydi?

Ayni babam, beni bu yollara düşürdüğünden beri hep bunu düşünür dururum. Yolda karşılaştığımız kervanların birinden satın aldığım kâğıtlara yazarım akla gelip dile gelemeyenleri. Konduğumuz yerlerde, ovanın sisine karşı. Çoğunlukla da yolda, arabanın arkasında olurum. Atların her tökezleyişinde, tekerin bizi engebelerin üzerinden her atlatışında, kalemim bir yay çizer kâğıdın üzerinde. Yine de devam ederim. Zurnanın ağlak sesi eşlik eder yazdıklarıma. Ondandır baba, harflerimin arasından ovanın kıvrık yollarıyla, zurnanın üflediği hüzünler geçer.

Katuna başı Müşür, pire gibi adamdı. Cılız atından bin beterdi hali. Arabadan arabaya atlardı bazen, bir önde bir arkada olurdu. Bir bakmışsın kadınların hırlaşmalarının içindeydi, hop oradan zurnasının başına. Hangi köyün, kasabanın yakınında konaklasak herkesten önce yerleşimi görmeye o giderdi. Dönüşünde, "Aman," derdi kızancıklarına, "buranın vardır zebunküş bir amiri, acımaz bizim gibilere. Uymayasınız ahalinin heyheyine. Kalayınızı yapın, sepetinizi satın, bakalım işimize."

Tütün çatlağı gıcırtılı sesiyle ne dediği pek anlaşılmazdı. Nasıl da bağlıydı hepsi ona. Onun bir bakışıyla duruyor, bir el hareketiyle hareket ediyorduk. Ağzının içinde kaybolan gülüşüyle yazıyor olmamla dalga geçerdi:

"Söyle bakalım Kasım Emin, bu yazdığının hükmü ne ola ki?"

Susuyordum. Bir hükmü yoktu yazdıklarımın. Içim buna yanıyordu. Ne ben sana duyurabilirdim sesimi Ayni babam ne uğruna söz dizdiğim aşkımı savunabilirdim artık. Bırakıp kaçmıştım işte. Katlayıp kaldırıyordum kâğıtları.

Bir başına olsam, dön dolaş hep aynı ova, nasıl benziyordu düzlüğün çalısı, çatağı birbirine. Sözü yazıyor olmamdan uzaklaştırmak için, "Biz daha önce buradan geçmemiş miydik?" diye soruyordum Müşür'e.

"Gömersin başını kâğıtlara, görmezsin etrafını," diyordu o yine.

Baksam da gördüğüm, Sedef'in suretinden başka bir şey değildi.

Yerleşimlerden birinin yanında durmuştuk. El çabukluğuyla çadırları kurdu gençler. Kalaycılar, açtıkları çukurlarda ateşlerini yakıp yanlarına körüklerini yerleştirdiler. Kadınlar yol boyu, mısır ve saman saplarından ördükleri sepetleri kollarına takıp kasabanın sokaklarına dağılmak için yola yayıldılar.

Müşür, öncü keşfinden henüz dönmüştü ki daha ağzını açıp, "Buranın amiri zebunküş," demeye varmadan meşin çizmeli iki zabit çadırların yanında bitti.

"Toparlanın, hadi."

Müşür koştu, yetişti. Yerden el etek selamını eksik etmedi. Ötekiler dimdik duruşlarını bir nebze olsun bozmadı. Müşür yalvarır gibi, "Yoktur zararımız," dedi.

Katuna başının sesi en aşağısından değilmiş gibi, diklenmiş, karşı çıkmış gibi bir öfkeye kapıldı zabitin ikisi de. Çadırların direklerine saldırdılar ki zebella gibiydiler. Söküp indirdiler hepsini. Kalaycı ateşlerini, bir tekmeyle toprağa savurup söndürdüler. Kazanlardaki erimiş kalayı

nehir gibi akıttılar. Bir kıyamettir koptu baba, neye uğradığımızı şaşırdım. Sepete gitmemiş yaşlı kadınların tiz sesi sanırsın bütün ovada yankılanır. Obanın gençleri durur mu, bıçaklara davrandı.

Müşür'ü aldı bir telaş, anladım istemez hiçbirinin kodeslerde çürümesini. Bir eliyle durdurdu gençleri. Aynı anda sustu kadınlar. Çocuklar arabaların altına sindi.

Müşür, hiçbir şey olmamış gibi, "Biz toplardık hepsini, zahmet ettiniz," dedi.

Elinde bıçağıyla olduğu yerde mıh gibi duran gencin birine yöneldi. Suratına bir şamar indirdi.

"Utanmıyor musun nizama sabit zabitlerime bamya kadar bıçağını göstermeye. Onların ki gittikleri her yerde şanlarına layık olur karşılanmaları.

Der demez arabalardan birinin altından kalınca bir sırığı çekmesiyle zabitlerin kafasına indirmesi bir oldu. Adamların kıpkızıl kana kesti aynı anda başları. Oldukları yere yığılıp kaldılar.

İkiyken, on zabit doluştu yanımıza. Müşür'ü almakla kalmayıp sökülmüş çadırları ateşe verdiler. Katuna başları olmayınca uzakta bir yer bulup duralım, dedi kafile. Kel Şehri'ne gitmekten vazgeçtiler. Öyle olunca ben yalnız başıma devam ettim yola.

Gök nasıl uçsuzsa başımın üstünde, yerde ova da o kadar bitimsizdi. Sık sık dinleniyordum bir çatağın başında. Ayağımdaki yemenilerin altı incecik kâğıtmış meğer, ilk yürümede eridi gitti. Onları atıp iç gömleğimi yırtıp bağladım ayağıma, yürüdüm. Yürürken düşünceler rahat bırakmıyordu peşimi. Söyleniyordum durmadan:

"Biçaresin Kasım Emin, seni bu diyarlara sürgün eden bir rüya idi. Kendi özbelleğinin bir hükmüydü ki

kızman nasıl mümkün olabilir Ayni babana.

Öyle ise, dedim, akan gözyaşlarımı yenime silerek, bu hükme uymalı ve de Sedefim'in hayalini yakarak bir çalının dibinde, devam etmeli yola.

Yol çok uzundu. Bazen köylülerin eşekleri sırtında dağların kenarından, bazen çift hörgüçlü çıngıraklı develerin peşi sıra, bazen de yolun izin bittiği yerlerden yaya giderek, her adımda çözüleceğine gözümün bağları, sanki gittikçe sımsıkı ona dolanarak bir büyünün içinde buldum Kel Şehri'ni.

Bir büyüydü. Ben mi nicedir efsunlu gözlerimle baktığımı öyle görürdüm, yoksa o mu göğün altında, yerin üstünde olanlardan değildi? Bilmeden, bir nazar uğruna, girilmez koridorlarda kaybolmuştum da bu şehir kaybolanları bulup da yeniden kaybeden bir şehir miydi? Bunu ne ben bilebilirim baba ne sana anlatabilirim. Yine de ne dilim durur ne kalemim. İşte sana soruyorum: Bir rüyayı peşime takmanın vebali nedir Ayni babam? Ben rüyanın uçuculuğunda yol alırsam ve de girersem o, taşın taş, suyun su olmadığı, ama taş kadar gerçek, su kadar doyulmaz âleme, kim el atıp beni kurtarır boğulmaktan?

Uzaktan bakınca nasıl da farksız görünürdü öteki şehirlerden. Yeşil bağlıkları, çavdar sapından çatıları, eğri gövdeli minareleri, bulanık dereleri, tozlu yollarıyla bin şehirden bir şehirdi işte. Çoğu düzlük, kenarı bir sıradağdı. Dağ dediysem, alçacık handiyse tepe. Tepenin ardı bir kıyamet. Deli bir deniz ki, düzlüğün sakinliğine inat bir öfke. Dağ sırasının yusyuvarlak ucu düzlüğün karnına kıvrılıp yatmış, öte ucu deli denizin dalgalarına değiyordu. O yüzden de bir ucunun huyu ötekine hiç benzemiyordu. Düzlüğe uzanan suskun, Delideniz'e varansa sıkça longoz ormanlarıyla korkutucu ve bilinmezdi.

İşte bu yüzden tekinsiz bir yanı vardı şehrin baba.

İrkilerek girdim şehre. Yollarda, kahvelerde, gördüğüm herkeste bir avarelik. Ayakta uyur gibi, sallanır gibi bir hali vardı hepsinin. Kendi sallantılarıyla yavaş yavaş kıvrılıyorlardı içlerine de oradan her şeye bir aymaz bakıyorlardı.

Üzüm sıkıp şıra yapıyorlardı bütün gün. Azına hardal tohumuyla vişne yaprağını katarak toprak küplerle hardaliye yapıp pazarda satıyor, çoğunu şaraba döndürüyorlardı.

Gün daha devrilmeden içmeye koyuluyorlardı yaptıkları şarapları. Uzun susup beşinci şişeden sonra başlıyorlardı konuşmaya. Kendi sözlerine içlenip bir şarap daha açıyorlardı. Söz bahane. Ben içilen o şarapların sarhoşluğundan mı desem, yoksa şehrin gözbağından mı, unuttum gitti bu şehre niye gönderildiğimi. Sen demiştin, nehirden gelen adamı döndürürler yine nehre, boğarlar. Ne nehir çıktı aklımdan ne o adam. Lakin ben aklımın içindeki nehirde boğuldum ondan önce. Şehrin çıkmaz sokaklarının açıldığı meyhanelere daldım, oradan tam üç yıl çıkamadım baba.

* * *

Tatar'ın meyhanesinde kalıyordum geceleri. Yerleri süpürüp bardakları, meze tabaklarını yıkadıktan sonra kıvrılıyordum masaların birine. Tatar bir döşekle bir yorgan getirmişti evinden. Geldiğim şehirde kâtiplik yaptığıma, okuyup yazmışlığım olduğuna inanmaz, konuşurdu bazen Tatar.

"Sen ki iki lafı bir araya getiremez berduşun tekisin," deyip dururdu.

Doğruydu söylediği baba. Bu şehre adımımı attığımdan bu yana bildiğim ne varsa silinip gitmişti aklımdan. Yerindeyken birer buz parçasıymış meğer sözcükle-

rim. Buranın kavruk sıcağına dayanamayıp eriyip gitmişti. Sözcükler kaybolunca düşünce de kalmıyordu yerinde. Her şey unutulunca da yaşamın değeri piç gibi kalıyordu ortada.

Sarhoş kavgalarını ayırmaya çalışırken iki kez sustalı yemiştim böğrüme. Bir kez de kaburgalarımın bir-ikisini kırmışlardı. Bana değildi aslında öfkeleri. Araya cesurca dalışlarım yüzünden oluyordu hep. Tatar kırılan dökülenin hesabını unutup beni almaya çalışıyordu ellerinden. "Ne de olsa misafirimiz," diyordu benim için, açılan bir yarayı sarmaya çalışırken. O öyle deyince niye bu şehirde oluşumun acı bilgisi düşüyordu içime. Bende kalmış sözcük gölgeleriyle anlatmaya başlıyordum şarap bardağının buğusuna sarılıp. Çoğu zaman hikâyemin hepsini birbirine karıştırıyordum.

"Onca yolu Sedef'i görmek için geldim," diyordum örneğin. "Şehrimde ne kadar eli kitaplı varsa hepsini bir et yığını gibi sürükleyip çöpe attım da geldim," diyordum.

O zaman Tatar gerçekliğimi tümden kaybettiğime üzülüp masada beni dinleyenlere yeni baştan anlatırdı. Tıpkı buraya geldiğim ilk gün ona anlattığım gibi anlatırdı. Anlatışında kendi sözcüklerimi tanır gibi olur, heyecanlanırdım. Benim az önce söylediğim ne varsa hepsini tersyüz ederek anlatırdı:

"Kasım Emin, çok uzaklardan geldi. Dediğine göre, sözü boynuna urgan olmuş bir mecnundan başka bir şey değilmiş. Bir müderrisin yanında eğitimini almış, okumuş, yazmış. Ne yazık ki kaderi bir rüya olup buraya göndermiş onu. Sürükleyerek atmışlar şehrinden onu bir gün. Söyledikleri yüzünden hep."

"Vah vah!" diyordu masadakiler.

Tatar anlatmaya devam ettikçe ben de onun gözünden bakıyordum kendime. O zaman bir vah da benim dudaklarımdan dökülüyordu. Tatar'ın sözleri bir ayna

oluyordu da yüzüme tutuluyordu. O vakit görüyordum kavrulup kalmış çehremi. İrkilerek bakıyordum yüzüme. Kaç yıldır bu meyhaneden dışarı adımımı atmamıştım. Buranın karanlık, rutubetli havasında derimin büzüşüp kaldığına, şarabın beni ne hale koyduğuna inanmaz gözlerle bakıyordum. Bana bakan göz benim değildi artık. Ama Tatar beni anlatıyordu sözlerinde. O olmasa anlatan, hayatta inanmazdım.

"Sen bu şehre ilk geldiğin gün harfi harfine böyle anlatmıştın," diyerek devam ediyordu konuşmasına. O dediği için inanıyordum bütün bunlara.

Bir sabah, Mezeci Mose beni dürtüklese de kalkamadım yerimden. Her sabah o gelmeden kalkmazdım zaten. Onun iteklemeleriyle ayılırdım ya da hiç ayılamadan yeniden içmeye başlardım erkenden. Mutfağın bir köşesinde kıvrılıp kalışıma sesini çıkarmazdı. Tatar'ın beni kolladığını bildiğinden açmazdı ağzını. Ölecek bir adama son iyiliğiydi bu yaptığı. Başka bir şey değil. Ölecek bu, diyordu Tatar'a. Benden gizlemeye gerek duymadan yanımda konuşuyordu. O sabah yarı açılmış gözlerimle onu görebiliyordum. Başımda bas bas bağırdığına göre duymuyor da olamazdım. Ama Mose, ölmüş bu, diyordu benim için. Yamağı, Tatar'ın evine yolluyordu haber vermesi için, çırağı imama gönderiyordu. Onun gelmesiyle yattığım masadan kalkmadığıma şaşırıyordum ben. Kaldırana dek dürtükleyen adam şimdi hiç dokunmadan bırakıp mutfaktaki işlerinin başına dönmüştü.

Beni yatar halde, yalnız başıma bıraktı. Tatar'ın gelmesini bekliyordum sakince. Içimde kıpırdanmaya başlayan korkuyu Mose'nin münasebetsizliğine veriyordum. Ölmüş olamazdım. Tatar gelip kaldıracaktı beni. Ortalığı

velveleye verdiği için Mezeci'ye kızacaktı. Tabutuyla gelen imamı gönderecekti gerisingeri.

Meyhanenin gıcırdayan kapısındaydı kulağım. Kapının önünden geçenleri seslerinden tanımaya çalışıyordum. Tatar'ın ayak seslerini daha sokağın başından tanırdım. Bir at kişnemesi bütün sesleri bastırdı. Sonra kasnağı kırık bir arabanın tıkırtısı yokuşun taşları üzerinde duyuldu. Koşarak geleceğini sandığım Tatar, sokaktan bir araba mı çevirip gelmişti ne? O kadar mı acildi durumum? Arabanın kapının önünde durduğunu duysam da Tatar görünmüyordu ortalıkta. Gelen o değildi demek. Atın kişnemesi hemen yanı başımdan geldi bu kez. Tavandaki tahta kirişlerden başka bir şey göremiyordum ama soluk soluğa kalmış bir atın nefesi ısıtıyordu yüzümü. Ardından ıslak, kaygan bir el dolaştı yanağımda. Tatar'ın kocaman eli değildi, Mezeci'nin boğumlu eli hiç değildi. Üzerime damla damla dökülen bulanık sudan tanıdım. Daha önce rüyamda gördüğüm adamdı bu. Ayni babama anlattığım. Onu tanır tanımaz yattığım yerden kalkmak istedim. Kalkamadım nedense. Demek Mose' nin dediği kadar hastaydım ben. Onun yüzüme doğru eğildiğini fark ettim. Durmadan bir şeyler mırıldanıyordu. Sevinçten bir ağlama tutturdum ki yaşlarım kulak çukurlarıma doluyordu.

Üzerinde yerlere kadar uzanan partal parça bir palto vardı. Bir eli yanağımdaydı, öteki elinde bir zurna. Zurnanın boğazı boncukluydu. Müşür de severdi zurna çalmayı, diye düşündüm, demek o da...

Neden sonra konuşabildim:

"Seni görmek için çok uzaklardan geldim.

Genizden gelen buğulu bir sesle konuştu.

"Neden?" dedi. "Seni tanımam etmem."

"Nehirden çıkmana yardım etmiştim, hatırlamadın mı?"

Bana doğru eğildi. Değişmiş bulmuştu sanırım beni, haklıydı da. Islak saçlarından birkaç damla daha yüzüme düştü.

"Hatırladım, adımı sormuştun. Adım Zarif," dedi.

Söylenecekleri geciktirmek olmazdı ya, söze nereden başlamalı, ne söylemeli bilemedim:

"Nerede yaşarsın, ne iş yaparsın Zarif?"

Önemsiz bir soruydu ona göre de. Geçiştirmek istedi.

"Her yerde yaşarım, yeryüzü evim. Yürürüm, bir iş yapmam," dedi.

"O yeryüzü tehlikelerle dolu senin için," diyerek uyarmak istedim.

"Senin için de öyledir," dedi.

"Kardeşim Zarif, yürüdüğün yolun sonu varmasın sakın sulara, o su boğmasın seni. Dikkat eyleyesin."

"Kaçış yoktur," dedi Zarif. Devam etti: "Bir fasit dairedir zulüm."

Deyip, omuzlarımdan tutup beni sarsmaya başladı.

"Ne yaparsın Zarif?" dedim.

"Çok uyumuşsun, uyan artık."

"Doğrusun Zarif, buraya kapılandım. Seni bulmam için Ayni babama verdiğim sözü unuttum."

"Karakuradandır. Bana da olur hep," diyerek ayrıldı başucumdan Zarif.

Bir Galon Şarabı Ziyan Etmiş Yine

Kapıyı açar açmaz Mezeci Mose'nin beyin tavasının, patlıcan, biber kızartmasının, bol sarmısaklı taratorunun kokusu çarptı burnuna. Günlerdir aç kalmanın iştahıyla girdi içeri. Gençten bir oğlan. Beyaz yüzlü, kıvrık kirpikli. Saki olur, miço olur, isterlerse sadece ateş oğlanı olmaya razı. Ne iş verirlerse yapar, yeter ki Tatar'ın gözüne girsin.

Göğün bütün yağmuru üzerine yağmıştı. Damlalar paçalarından yerin aşınmış taş döşemesine aktı. Islak haliyle bir adım atamadan bekledi. İçerisi dumanlı, dışarının yarı karanlığı sanki geceye dönmüştü burada. Gün ortası. Müşterisi olmazdı bu saatte buranın. Mutfakta akşam sunulacak mezenin ağırbaşlı telaşı duyuluyordu. Tencere tava sesleri. Bir yalım ateş sıcaklığı geliyordu o yandan.

Tabureler masaların üzerine ters çevrilip dizilmişti. Bir-ikisinin ortasında akşamdan unutulan sönük mumlar duruyordu. Tatar her gece, şarapla dertlenen akşamcıların masasına, "Derdinize yanın," diyerek yakılmış mum bırakırdı. Âdettendi bütün bunlar. Tatar daha çocukluğunda çırak olarak girdiği meyhanecilik işindeki tüm usulleri öğrenmişti ustasından. Şarap içmenin ve içirmenin incelikleri vardı. Bir kuyumcu gibi dikkatli ve özenli

olmalıydı işinde. Meyhanenin gediklisinden olmak hiç kolay değildi.

Miço oğlanlardan biri, kapanış çıngırağını çalıp da son müşteri de ayrılınca meyhaneden, içme sırası Tatar'a gelirdi. Midye tava, yanında Mose'nin yaptığı patates ispirtosu ve yine de illa ki şarap. Her damlasında, insanın sabrının, emeğinin, olgunlaşmasının ruhunu duyar, öyle içerdi Tatar. Yudumları ağzında yuvarlar, ağır ağır yutardı. Şarabı su gibi içeni, içip de kusanı sevmezdi bu yüzden. Böylesini meyhanenin eşiğinden sokmazdı. Kaç kişiyi kapısından sertçe gönderdiği olmuştu Tatar'ın. En çok da miço oğlanlara kızardı. Arka bölmedeki fıçıdan şaraba ulaşmak için dayadıkları merdivenlerden öyle hızla inip çıkardı ki oğlanlar, doldurdukları kovadan yerlere şarap dökülürdü. Yerin kızıla kestiğini görünce deliye dönerdi Tatar. Ziyan olan, ayak altında ezilen şaraba yanıp oğlanların aklını alırdı.

Helanın kapısı açıldı. Ellerini temizce bir havluya silerek çıktı içeriden Tatar. Kapının önünde bekleyen ıpıslak oğlana baktı. Loş ışıkta göremeyip bir kere daha baktı. Meyhaneye saki alacağını mahalleye duyurduğunu unuttu da ondan öyle baktı biraz da. Oğlanın endamını görünce hatırladı. Bekle, dedi eliyle. Arka odaların birinde kayboldu.

Islak oğlan, onay saydı bekle işaretini. Cesaretlenip bir-iki adım daha yürüdü. Yüzündeki kovulma endişesi umuda döndü. Gözlerinin içine kimsenin görmeyeceği bir ışık düştü. Daha bir dikkatle baktı meyhanenin masalarına, kararmış kirişine, ahşap tavanına. Duvarda asılı sülüs yazılara baktı. Okuyamazdı, beğendi yine de. Gözü içerilerin karanlığına doğru yönelince gördü ancak. Masaların birinde, önce bir çuval erzak zannettiğinin uyuyan bir adam olduğunu fark etti şaşırarak. Adam dertop olmuş, yüzünün rengi ölü gibi uçup gitmişti. Dudakları

kıpırdamıyor olsaydı Kasım'ın, ıslak oğlan da öldüğünü düşünecekti onun. On gün önce ölen babasının yüzü de böyleydi çünkü. Kireç gibi beyazdı.

Babası Delideniz balıkçılarındandı. Bir gün eve denizin köpüğü gibi bembeyaz getirdiler onu. Ağları alıp oğlanın balığa çıkmasını bekledi anası. Yokluk varken ölenin yası uzun sürmezdi. Günlerce dil döktü anasına ıslak oğlan. Denizin hayrındansa karanın belası olsun yakamda, dedi, kendini şehre attı. Bir iş bulup anasını da alırdı yanına. Denize mahkûm yaşamdan, balığa çıkanın ardını bekleme kahrından kurtarırdı onu. Söz verdi.

Günlerce şehrin çarşısını, esnafını gezdi sırasıyla. Bağının bahçesinin işlerine bakındı. Ağaç kovuklarında, duvar diplerinde sabahladı. Sonunda Tatar'ın meyhanesindeydi işte.

Bir inilti geldi masada yatandan. Belli belirsiz bir mırıltı. Duymak için yanına yaklaştı ıslak oğlan. Kasım'ın kurumuş dudakları açılıp kapanıyordu kendiliğinden. Sözleri ağzının kuyusunda parçalanıp dışarıya bütün olarak çıkamıyordu bir türlü. Çaputtan entarisinin içinde bir kemik kalmış titriyordu. Oğlan, merakla üzerine doğru eğildi Kasım'ın. Dediklerini anlamaya çalıştı. Boncuk boncuk tere kestiğini gördü alnının. Belki de karakuraydı adamın boğuştuğu. Böyle zamanlarda anasının söylediği sözler geldi aklına. Yatanın üzerine iyice eğilip mırıltılı bir sesle konuştu. Kasım da karşılık verdi konuşmasına. Ama oğlan söylenen hiçbir şeyi anlamadı. Yardım istemek gerekiyordu belki de. Arkalara doğru seslendi, çekinik bir sesle. Ne mutfağın gürültülü uğraşı dindi çağrı üzerine ne de az önce bir görünüp bir kaybolan adam girdiği odadan çıktı. Yatanı duymaya çalışarak başında bekledi oğlan.

Derin bir uykudaydı Kasım. Uyku da değildi sanki, ölmeye niyetti. Aşkla umutsuzluk, derin bir yarık açmıştı ruhunda ve oradan şarap dolmuştu içeri. Aklı, yüreği,

ruhu uyuşmuştu bu yüzden. Kaç zaman oluyordu, yitirmişti sözcüklerini. Bu şehre geldi geleli bir rüyanın içindeydi ya, şimdi en ağırındaydı.

Tatar arkalardan çıkıp geldiğinde ıslak oğlan Kasım'la konuşmaya çalışıyordu hâlâ. Eliyle dürtüyordu arada.

"Uyan abi, karakura mı geldi?"

İyi biliyordu bu durumu. Her gece, uyanık mı uykuda mı olduğunu bilemediği bir vakitte, sivri kukuletalı, pelerinli gri adamlar gelir, üzerine çöreklenirdi. Hırıltılı nefeslerini yanağında duyar, kolunu bacağını oynatamazdı. Anasına seslenmeye çalışır, sesi çıkmazdı. Yine de anası, en ağır uykusunda onun iniltisini duyar, yetişir, karakuraları kovardı. Şimdi o da Kasım'ın üzerindeki uğursuzu göndermek için omuzlarından tutmuş sarsıyordu.

Tatar, "Bu yaptığının ona bir yararı olmaz," dedi.

Az önce gördüğü adamın yanına geldiğini fark eden oğlan, suç işlemiş gibi geri çekildi. Kısık bir sesle, "Anam beni uyandırınca giderdi," dedi.

"Kim giderdi?"

"Karakura."

Tatar gülümsedi.

"Bu adamın karakurası içinde. Öyle uyandırmakla da gitmez."

Islak oğlan omuzlarını düşürüp başını önüne yıkarak Tatar'ın önünde durdu. Tatar, taburelerden birini alıp oturmuştu. Elindeki rulo yapıp kıvırdığı peşkirden başını kaldırmadan sordu:

"Neredensin?"

İnce bir ses,"Delideniz kıyısındaki köylerden," deyince kaldırdı başını. Oğlanın güzelliğine bakıp, "Saki olur musun?" diye sordu bu kez.

Oğlan, hiç düşünmeden, "Olurum," dedi. Aynı anda işin zorluğu da geçti aklından. Çekinerek devam etti: "Bana üç gün izin verirsen, anamı köyden getireyim."

Tatar böyle deyip bir daha gelmeyeni çok duymuştu.

"Başka iş yok, sakiliği yapabilirsen. Her işin yolu yordamı ve inceliği vardır. Bedenin gibi ruhun da nazeninse olur bu iş," dedi.

Islak oğlan tekrarladı yalvarır gibi:

"Üç gün abi."

"Üç gün," dedi Tatar.

Oğlan içi rahatlasın mı sıkılsın mı bilemeden meyhaneden çıktı.

Tatar, masalardaki tabureleri ters çevirip yere bırakmaya başladı. Kasım Emin daldığı yıllanmış uykusunun içinde kıvranıyordu hâlâ. Tatar yanından geçerken duraksadı, küfreder gibi söylenerek yürüdü:

"Yazık, ziyan etmiş yine bir galon şarabı."

SEVGÜL

Arif'in Bildiği Neydi?

Cemafer Abim öldükten sonra, onun zurnasının sesini defalarca rüyamda duyduğum doğrudur. Bir sabah anamı uyandırdığım da bu yüzden. Kadını, uykunun en koyusundayken, sabahın alacası bulandırmışken aklını, dürtükleyip kaldırmıştım. Nasıl kıvrak üflüyordu Cemafer Abim. Zurnanın sesi billur gibi çınlıyordu kulağımda. "Hâlâ çalıyor," dedim anama. Anam, "Topuz, sen sus, söylemeyesin kimseye sakın," dedi. "Zaten Cemafer ölene kadar milletin yüreğine kan oturttu. Ne susmak bildi inatçı ihtiyar ne öleyim de millet rahatlasın, dedi. Şimdi öte dünyada zurnasını üfürüyor dersen elâlemin bir kere daha kalkacak yüreği."

Sonra ekledi:

"Sen onun yanında davul çalmaya başlayalı sabi sübyandın daha. Kulağın başka ses duymadı zağar. Düğünlerde çalmalarınızdan kalma eski seslerdir duyduğun. Başka bir şey değil."

Doğru, derdi anam, kaç yılımı vermiştim Cemafer Abim'in üflediğinin ritmine davulunkini uydurmak için. Ne çok zamanımız birlikte çalarak geçti. Sol yanımda dururdu Cemafer Abim. Düğünlerden sonra sol kulağımın içinde günlerce çalışı devam ederdi. Rüyalarımda duymam bundandı da, o gün duyduğum başka bir şeydi.

Cemafer Abim'in zurnasını Zarif almıştı, bilirdim. Ne ki bu ses nasıl bir sesti ki böyle havanın içinden gelirdi. Sabah uyandım, önce sisi fark ettim dışarıda. Ne zaman bu bulanık hava inse aşağıya içime bir gariplik çöker zaten. Cemafer Abim de boylamış öteyi ağlayasım var, nasıl. Durup dururken babam geldi aklıma.

"Ana," dedim, "ben kaçında vardım babam öldüğünde?"

"Vardın altı-yedi," dedi.

Koca çocukmuşum da nasıl hatırlamam? Onun yokluğuna koymuşum Cemafer Abim'i demek, baba diye onu bilmişim. Şimdi o da gidince... Bir ay oldu yokluğu ki ben her gece bir büyük rakıyı devirdikten sonra aldım elime bizim şiş göbek, manda derili davulu, Cemafer Abim için vurdum. Nasıl vurdum, içli, bizim sokağın başındaki lamba direğinin altında toplandı mahallenin bütün adamı kadını. Bir ağladım, bir vurdum davulun göbeğine. Öyle öyle kaybımı unutur, teselli bulurum, yüreğim azcık yatışır, derken, o sabah abimin zurna sesiyle yeniden kabardı yüreğim.

Zarif'in işiydi de nasıl abimin çalışı böyle? Avluya çıktım, dinledim. Havanın içinde bir ses de var, yanında yöresinde bir huzursuzluk. Ne bileyim, içimi sıkan, boğan bir şeyler. Ana, dedim, duyuyor musun, sanki Cemafer Abim havanın içinde. Deyince anam o saat delirdi. Şalvarının lastiğini tutup başına çekti, yumuldu kaldı eşiğin ağzında. Bir söylendi, bir köpürdü, ne dediği anlaşılır gibi değildi. Konu komşu yetişti Naciye Ablamıza ne oldu, diye. Bilmem, dedim. Bir yarım kuru soğan yetiştirdi kadınlar. Ağzından burnundan koklattılar. Anam çözüldü. Ağlayarak konuştu:

"Cemafer ölene kadar kuruttu ya iliğimizi, şimdi rahat durmaz yattığı yerde, benim oğlumun aklını alır."

Anamın sesi gittikçe yükseliyordu:

"Bilirim ben o boku. Geceleri kapıma dayandığında içeri almadım diye yapıyor bunu."

Ölmüş adam için ne diyordu anam böyle? Bu kadarını da bilmiyordum.

Sus ana, böyle konuşma, desem de duymazdı beni. Eve girip üzerimdeki pijamayı çıkaramadan attım kendimi avludan sokağa. Sokağın içinde çalan zurnanın ağlak nağmesinin içine.

Zarif bir köşe başında oturmuş çalıyordu herhalde. Neredeyse bulup dinlemeliydim. Nasıl özlemiştim abimin dediği gibi şu delikli borunun sesini. Bir yandan da sicim gibi gözyaşı iner gözlerimden. Özlemişim abimi, yıllarca ses verip kulak aşındırmışız, kolay mı? O ne dediyse öyle çalmışım. Ondan öğrenmişim bir vurup bir durmayı, iki susup bir patlatmayı. Davulun ritmine dair ne bildiysem, hep Cemafer Abim'den öğrenmişim. Şimdi onun zurnasının sesi çınlayınca kulağımda, dinlemek için yanıp tutuştum.

Zarif de en az onun kadar iyi çalıyordu da tuhaftı bu durum. Kalaycılık, beygircilik bilirdi Zarif de zurna üflemeyi öyle şıppadanak nasıl öğrendi anlamış değilim. Eline ilk kez aldı da Cemafer Abim'in yıllarca gırtlak patlatıp üflemeyi öğrendiği nağmeleri, bu divane Zarif nereden bilirdi? Çalışında hiç acemilik yoktu ya da falsolu bir nota. Abim ne şarkılar biliyorduysa hepsini bilip çalıyordu bu yarı deli oğlan. Anama demedim, desem, "Sus Topuz," der, "Bu millet zaten Zarif'e deli mi desin, divane mi bilemez. Senin demenle olur elin bitli Zarif'i iki günde ermiş Zarif. Millet der, Cemafer'in ruhu girer bunun içine de ona çaldırır."

Kimseye demedim de bu sabah bu çalış, nasıl bir çalıştır böyle, kime demeli? Ben başladım yürümeye de ses öyle uzaktan değil, yakınlardan hiç değil, sanki havanın içinden gelir.

Bulmalı Zarif'i, diyerek vurdum kendimi Kel'nin sokaklarına. Demirciler yokuşunu tırmanıp şehrin viraneliğine çıktım. Yamulmuş, terk edilmiş evlerin bodrumlarına baktım. Keskin rutubet ve idrar kokusu içime işledi. Yerin ıslağından korunmak için mukavva, gazete kâğıdı ve çöplerin envai partalı yayılmıştı tabanlarına. Akşamcılarla, tinercilerle, yersiz yurtsuz takımıyla buralarda kaldığı çok olurdu Zarif'in. Beni görenler, şarap parası, diye peşime takıldılar. Zarif'i sordum. Onlar da çoktandır görmeyiz, dediler de nasıl oluyordu zurnanın sesi hep oralardaydı. Anamın öğüdünü unutup, benim duyduğumu duyar mısınız, diye sordum onlara. Abim sabahtan başlamış kafayı çekmeye deyip, başıma güldüler. Eski kiliseye bak, diye bağırdı arkamdan bir tanesi.

Kilise şehrin öte tarafıydı ya, bu ses beni zaten o tarafa çekiyordu. Geldiğim yolları yürüdüm gerisingeri. Baktığım yerlere bir daha baktım. Çarşının meydanından geçerken Arif seslendi arkamdan:

"Topuz, kargalara yardıma mı çıktın, nereye böyle sabahın köründe?"

"Zarif'e baktım, nerelerdedir acaba?"

"Ne yapacaktın Zarif'i?"

"Abimin zurnası onda ya, çalar bakarsın bu gece. Lokantacı Hasan kızını evlendiriyor. Davula zurna lazım."

"Olanları duymadın mı?"

"Ne olmuş?"

"Polis Eşref'ten duydum. Yanındaki kızla ortadan kaybolmuş bir gece Zarif. Polis bulup getirmiş."

"O kız bela getirir, demiştim ben anama. Bu işler uğursuz işler. Ah ki ah... Zarif içeride midir şimdi?"

"Tutmuşlar biraz, sonra salıvermişler."

Zurna sesini deseydim ya Arif'e, anlardı beni. Okumuş çocuktur, okumuşun hali başka. Sen ben demez, diyene kızar kahvede. Boyacı, zurnacı, at arabacı takımın-

dan tutar dost. Pek de görülmüş şey değil Kel'de. Durup durup dertlenir bizim aklımızın ermediği işlere. Böyle nasıl olur, diye sorar da onu ne duyan olur ne duyduğunu anlayan. Bugün aklı karışmış hepten, kendi kendine konuşur gibi devam etti:

"Ne olacak bu işler böyle?"

"Hangi işler Arifim?"

"Ne bileyim, Sevgül'ün, Zarif'in, bizim Kellilerin işleri."

Sevgül'e ne olmuş, diye sormak geçti aklımdan da, onun da benim de bilip de konuşmadığımız işler. Sustum, ne demeye konuşup kanayanı kanırtmalı, dedim içimden. Bir sigara yaktım, bir tane de ona verdim. Kiliseye doğru yürüdüm onu bırakıp.

Çamlığı geçince bir tümseğin altı oyuktur, bilmez kimse. Zarif bilir, belki birkaç kişi daha. Kiliseye eski, gizli bir yoldur yerin altından. Gireyim, diyorum ya, havadaki ses ne artıyor ne uzaklaşıyor. Tümseğin başına çıkıp sesleniyorum. İçerideyse duyup da çıkar diye. Ne çalıştır bu böyle, diye geçiyor içimden. Ne susar ne yorulur. Evden çıktığımdan bu yana ne ara verir ne yakınlaşır. Neyin nesidir? Yoksa deliriyor muyum, ne sesidir bu deyip kendimden korkuyorum bu kez. Anam haklı mıdır yoksa? Yıllarca Cemafer'i dinleye dinleye kulağıma yer etmiş olmalı bu ses de ondan hiç durmaz. Diye diye oyuktan süzülüp içine girdim kilisenin. Taş serinliği çarptı yüzüme. Mum yakılmış kokusu durur daha. Zarif, diye seslendim kilisenin dar koridorlarından içeri. Ne ses geldi ne kesildi zurnanın sesi.

Hay, dedim, aklıma turp sıkayım, bazen gelmez mi Zarif ölmüş anasının evine ki bizim evle üç kapı vardır arasında. Anamın bu sabah heyheylemesi yüzünden düşünemedim de dolandım boşuna, deyip yeniden tuttum bizim mahallenin yolunu. Anama görünmeden kapıları-

na vardım, açıktı, kilidi olmazdı hiç. Avludaki dutun hepsi yere dökülüp taşa yapışmış, yer mora kesmiş hepten. Üstünü sinek basmış. Göçerlikten kalma araba tekerleri yığılıp kalmış bir köşeye. Yanında kalaycı körüğü, derisi çatlayıp kavrulmuş güneşte. Ev yıkılmış çoktan. İçinde fareler cirit atar. Yoktu Zarif burada da. Ama çalışı devam eder. İçime bir sıkıntı düştü ki anam haklı mıydı ne? Ölmüş Cemafer Abim'in işleri miydi bunlar? Onu bulmadan rahat etmeyecekti yüreğim. Şehirde yoksa belki dışarılıklara doğru yürümüştü, yapmadığı şey değildi Zarif'in. Bir yol tutturup bağlıklara doğru yürüdüm.

Aman, diyeyim, buralar şehirden beterdi. Sanki her ağaç, her ağacın ayrı ayrı dalı yaprağı, yerdeki çalı çırpı ve de taş hep birlik olmuş abimin zurnasının sesine kesmişti. O saat anladım, anam haklı. Yok başka bir açıklaması ki ben de olmuşum bu durumda Zarif'ten beter deli. Gün boyu gezmez miyim onun gibi. Gözünü sevdiğim Zarif, bir ağacın altında zurnanı üflerken göreyim de seni bu sıkıntılı iş bitsin.

Diye diye ben, geldim bir kayanın başına. Kaya ki üst üste binmiş varır ta yukarılara. Başımı kaldırmamla gördüm Zarif'i. Bir sevinç bende. Kızdım da bir yandan, beni etti divane ve de gezgin.

"Zarif, sen in misin cin misin? Nasıl gelir bu ses şehrin ta içine?"

Zarif elindeki zurnayı bıraktı. İçimden de diyorum, şükür ki Zarif'miş bunu çalan, değilmiş Cemafer Abim'in ruhu.

Zarif sanki küskün, içi yıkıntılı sanki. Öyle baktı. Durup oturmuşluğunu görmüş değildim onun. Bir tuhaflık vardı bu işte. Arif'in anlattıkları da geldi aklıma.

"Yürümezsin bugün, neler oldu Zarif?"

Duymaz gibi sustu. Gözlerini kısıp şehre doğru baktı. Bekledim. Ağır ağır konuştu sonra:

"Nehrin akışı önüne bir kaya çıktı. İmkânı yoktu çarpmamanın. Çarptım, kırıldı her yanım. Gövde kaygansa da oyukları arasına tıkılı kaldı bedenim. Bir tarafa gidemedim."

Gene ne anlatıyordu bu böyle? İyi çocuktu bu Zarif de aklı gerçekten yarımdı. Belli ki çıktığı kayadan aşağı inememiş, korkmuş da biraz.

"Atla sen, ben tutarım seni, korkma."

Üzerindeki partal parça palto iki kanat olup açıldı da yanıma bir kuş gibi kondu Zarif.

İnmen bu kadar kolaydı da ne diye inmezsin, diyecek oldum. Zarif değil mi? Birlikte şehre doğru yürümeye başladık. Aklımda sabahtan bu yana sormayı kurduklarım. Dayanamadım sonunda:

"Sen nereden öğrendin böyle çalmayı?"

"Çalmam ki," dedi Zarif, "üfürürüm öyle."

"Abimin çaldığı nağmelerin hepsini çalarsın işte."

"Yok, onlar bu borunun içinde," dedi Zarif.

"Deme Zarif, deme böyle."

Aklımda anamın dedikleri. Nefesim kesilir gibi oldu. Yürüyemedim, durdum. Zarif telaşlandı.

"Bir şey mi olur sana?"

"Olur ya," dedim. "Abimin yokluğu nah buramda bir taş."

Yumruğumu boğazıma götürdüm.

Zarif kırk yıllık çalgıcı gibi yerleştiriverdi parmaklarını zurnanın deliklerine. Çalmaya başladı, "Neyleyim Yarsız Döşeği" türküsünü.

Çalınca, ağlamaya başladım... Öyle yürüdük girdik şehre.

"Zarif," dedim, ondan ayrılırken, bir yandan da elimin tersiyle yaşlarımı silerek, "madem çalarsın böylece, akşama düğün var. Kırışırız, ne verirlerse."

Gelinde Bir Uçurum

Bütün gece denize doğru yürüdü. Toprak sertleşti, kayaya döndü ayaklarının altında. Eğim giderek dikleşti, bütün gece. Yürümesi için ışığa gereksinimi yoktu Sevgül'ün ya da bir yola. Bastığı yeri bilmedi. Çalılara, dallara takıldı, çukurlara düştü, kalktı yürüdü. Nefesi kesildi, durmadı.

Başına takılı ne varsa söktü. Tel tokaların kimi tülü yırttı, kimi saç derisini. İncecik kanadı. Hissetmedi. Ayakkabılarını, topuğu yüksekti, daha yolun başında atmıştı, ayakları yalın. Tabanını boydan boya yaran dikenleri fark etmedi.

Bir kayanın başına geldi. Aşağısı bir kara boşluktu, deniz her zaman olduğundan daha deliydi. Kabarmış, kudurmuş bir hayvan gibi. Hiçbir şey görmedi Sevgül, hiçbir şey düşünmedi. Adımını attı boşluğa sadece.

Gelinliğinin kat kat tülü, sateni uçuştu boşlukta. Bir martının kanadından kopan bir tüy gibi yavaşça aşağı düştü Sevgül.

Delideniz'in çukurunda kayboldu.

İstasyon çay bahçesindeydi düğün. Orkestranın çalgısına trenlerin gürültüsü eşlik etti. Kompartımanların pencerelerinden bakanlar için koyu karanlığın içinde kıpırtılı bir top ışıktı. Çıplak ampuller, iplerle birkaç kez do-

lanmıştı ağaçların arasında. Esintili bir akşamdı, serin. Orkestranın ve trenlerin yarışan onca gürültüsüne rağmen bir sessizlik vardı herkeste. Bildiğini diyememenin, bilip de bilmezden gelmenin, bilip de söylemeden duramayacak olanların, şimdilik, ortak sessizliğiydi bu. Sesin sessizlik gibi görünen haliydi.

Davetliler, Kör Ahmet'in koluna takıp gezdirdiği camlı dolaptan aldıkları siyah tombul gündöndüleri öğütürken gelinle damadı seyrettiler. Ağızlarına sıvaşan pasta kremasını boyalı limonatalarla temizlerken yutmayıp dillerinin bir taraflarında tuttuklarını açık eder gibi oldular biraz.

Kadınlar pırıltılı uzun elbiseler içindeydi, erkeklerde tiril gömlekler. Çocuklar oyun pistinde sebil gibi. Oğlanlar koşmaktan kan ter içinde, kızların kuaför yapımı topuzları sökülmüş erkenden. Müzik durmadan çaldı. Gelinle damadın göğüslerine takılı altınların ışıltısı vardı üzerlerinde. Ondan gerisi bitimsiz bir karanlık. Hele gelinin yüzünde bir uçurum fazladan. Bakan gözünü kaçırdı.

Oyun havalarına geçildi. Orkestranın ezgileri eğlenceyi çoğaltmaya yetmedi. Damat birilerine el etti, onlar başka birilerine iletti isteği. Bahçenin kapısında davulcuyla zurnacı bekler bulundu. Davulcu, tokmağıyla selamladı kalabalığı. İçlerinde hatırlı kişilerin selamını el göğüste, hafifçe eğilerek aldı. Elinde zurna olansa etrafı görmüyor gibiydi. Bakışları perdeli, yüzü donuk bir halde yerini aldı. Zurna ağzında, hazırda bekledi.

Traktörün römorkunda olurdu orkestra, onlar yerde. Oyun alanının orta yerine geçip şöyle bir süzdüler masalarda oturanları. Topuz boynundaki kayışı ileri geri oynattı, davulu sağ dizine dayayıp hizaladı. Bir-iki vurdu davula. Bir daha vurdu bekledi. Derin bir nefes alıp konuştu ya, yanındakine değildi söylemesi.

"Ha Cemafer Abim, başla," dedi duyulur duyulmaz bir sesle.

Paltosu parça parça üzerinden dökülen Zarif'i oraya yakıştıramayanların beğenmez duruşları, zurnanın yüksek perdeden, "Kırmızı Gülün Alı Var" türküsüne başlamasıyla değişti. Nasıl bir çalıştı bu, koygun.

Erkekler bahçenin arka taraflarına kurulmuş içki masasındaydı. Zurna önde, davul arkada bir durup bir vurur halde, yürüdüler masaya doğru. Zurnanın tiz sesi bir ağıt tutturmuştu, upuzun bir yas havası. Rakılar tazelenirken üzerlerine her türden bir acı çöktü.

Damada el ettiler masadan. Ayhan, römorkun önüne konmuş gelin masasında taştan bir heykeldi. Konuşmuyordu. Gülümsemiyordu kutlayanlara. Sevmelcri için masanın üzerine oturtulan ayaklanmamış çocuklara ne gelin ne damat yüz veriyordu.

Ayhan fırladı gitti çağrıldığı yöne.

Sevgül de.

Tahta sandalyeler nasıl da rahatsız. Kıçları üzerinde kıpırdanıyordu kadınlar durmadan, bir sağa dönüyorlardı, bir sola. Susup durmaktan yorulmuşlar. Konuşacaklar, çıkaracaklar dillerinin üstünde tuttuklarını. Çocuklar uyumuş çoktan masaların üzerinde. Garson kirli tabakları, boşalmış bardakları toplayamadan daha. Çocukların terli ıslak saçları tabaklarda yarım bırakılan pastanın kremasına bulaşmış. Masaya dökülen limonatanın boyası sapsarı leke bırakmış kirli örtülerin üzerinde de çocuklar bu ıslağın üzerine yatırılmış. Şimdi sıra, Sevgül'ün yüzündeki uçurumu musibetlere yormaya gelmiş.

Gelinin yüzü ne öyle? Bulmuş gül gibi kocayı, Ayhan gibisi nerede? Yaşı var ama mesleği güzel. Emekliliği yakınmış diyorlar. Sevgül'ün derdi başka. Mırıl mırıl ağız uçlarında. Söylendi söylenecek. Söz unutulmaz çünkü.

Görülmedi mi sepetçilerin oğlu Zeynel'le... El ele,

panayır günü, herkesin gözü önünde...

Söz kara bir lekedir gelinliğin üzerinde.

Satıcılar kumaş getirmişti, perdelik, elbiselik. Tüfekçiler gelmişti, çocuklara dönme dolap. Pamuk şekerci, kâğıt helvacı, lokmacı... Sahne kuruldu ortaya. Dümbelek patlattı şarkıcı kadının göbek havası. Sesi de iyiydi de fazla açıktı üstü başı. Göğüsler hep ortada. Gördüler, orada bu Sevgül, oğlanın içine düşmüş... Şarkı söylediler, birlikte. Pamuk şeker yediler, birlikte. Çadırların arkalarına doğru dolandılar en son, günahı boynuna.

"Tövbe tövbe."

Dediler. Fısır fısır. Masa altından, ağız içinden, elleri kapayıp örterek dudakları. Örterek ayıpları. Gençtir, gezer de tozar da, tamam da... Bu nasıl iştir?

Zeynel dediğin... Öte mahalleden, göçerlerden hani... Dediler. Bütün gece. Masalarda oturan herkes duydu. Ortada oynayanlar duydu. Masada uyuyan çocuklar uyandı, sordu. Damat duydu, duymayan tarafına verdi. En son, bütün söylenenler, Sevgül'ün yüzündeki uçuruma düşüp kayboldu.

Davul zurna oynak havalara başladı. Masalarda yaşlılarla çocuklar oturur halde bırakıldı. Gerisi, ortadaki daracık meydana oyuna kalktı. Kıç kıça, omuz omuza sürtünerek deli bir oyun başladı. Dizler yere vuruldu, kollar bir şahin uçuşu açıldı. Kan ter içinde kaldı ortadakiler. Ayak vuranlar ortalığı yerin sarı tozuna boğdu.

Tozdan göz gözü görmez bir haldi ki gelinin nasıl yok olduğu görülmedi bu yüzden. Arayanlar telaşla ortalığı velveleye verince kesildi davul zurnanın sesi.

Düğünün ortasına bir bomba düştü. Kapıdakiler, "Çıksaydı görürdük," dediler. Bahçenin baklava desenli beton çitleri önüne sıralanmış gençlere soruldu. Sevgül, o kabarık gelinliğin etekleriyle aşmış olamazdı çitleri.

Helalara bakıldı. Bahçenin yanındaki köhne istas-

yon binasına. Yakındaki tarlalıklara, masa altlarına, ağaç diplerine. Sevgül nasıl kayboldu gözlerinin önünden, bir anlam veremediler. Herkes birbirine sordu. Sonra dönüp bir kez daha soruldu kapıda bekleşenlere. Çıksa görürdük, diyorlardı. Çitten atlasa herkes görürdü.

Bütün gözler damattayken o, taştan taş duruşunu değiştirmedi. Yaşlı annesinin koluna girip evine gitti.

Ortada kalan davetliler, pırıltılı elbiseli kadınlarla ve tiril gömlekli erkekler ve onların saçları pasta kreması bulaşığı çocukları evlerine dönerken Sevgül'ün kendi yüzündeki uçuruma düşüp kaybolduğunu düşündü. Başka türlü olamazdı.

Hasret'in Aklında Bir Acı Ceviz

Bu şimşek böyle çakmasaydı. Yer gök nasıl gün gibi aydınlık oldu ki karanlığın içinde bir iğne deliği kadar olsun yoktu ışık. Işımasaydı nasıl görürdüm onu? Bir an, bir çakım.

Düğünde duramadım, boğazıma bir şeyler takıldı, erken ayrıldım. Ayşe'ye gittim, konuşamadım. Ne diyeceksin? Pelte gibi yayılıp kalmış oturduğu yerde, öyle bakıyordu. Çocukluk arkadaşım. Çocuğum yok, Sevgül kızım yerine. Yana yana anlattı. Ağladı, anlattı. Biraz daha boğum boğum şişti her yeri. Kızının düğününe götürmemişler onu bu yüzden. Öyle bir hastalık onunki de. Yanında kalamadım daha fazla, çıktım.

Sokaklar fısır fısır, düğün dağılmış. Gittikçe gümbür gümbür, ayyuka çıkaracaklar ya, var iletilecek haberleri. Dediler Sevgül kayboldu.

Ne yöne koşacağımı şaşırdım. Çay bahçesine yöneldim. Sanki oraya geri gelecekmiş gibi. Değil ama... İstasyon şehrin dışı. Varasıya bağlık bahçelik, bir toprak yol. Işık yok, insanlar yürüyüp gitmiş evlerine, ıssız. Vurdum kendimi o yola, hiç düşünülür mü? Sevgül'ü bulmalı.

Hızlı yürüdüm, dalağım şişti, soluklandım. Gecenin bu vakti, buralar... Bir ürperti geçmedi değil sırtımdan. Çaresizlikten. Vah Ayşem ne talihsiz kadınsın sen. Kal-

saydım düğünde böyle olmazdı belki. Nasıl yandım şimdi orada olmadığıma. Sevgül bakınmış, beni görememiş, kendine bir yakın can bulamayınca tutmuş kaybolmuş demek. Ben de bir anne yarısı...

Babası olacak adama söz geçiremeyince ne Ayşe ne ben, demek Sevgül ikimize de küsüp kaçmış.

Babası koymuş aklına ve de Ayhan'ın kulağına, bu iş olacak. Ayşe daha duyar duymaz şişti. Dili şişti önce, ondan konuşamadı. Ağladı durdu, daha çok şişti. Söz kaldı bir bana, bir Sevgül'e. Benimkine, sen ne karışıyorsun, dendi, Sevgül'ünkinin bir hükmü yoktu.

Son tren kalkalı çok olmuş. Yolcu da inmez artık bu istasyonda. Ekspresler geçiyor, seyrek. Soğuk bir esinti istasyon tarafından. Pelerinime sarındım. Yağmur döktü dökecek. Kapkara bir yağmur, belli bulutundan. Akacak, yıkamayacak, arındırmayacak. Kiri pası akıtmayacak şehrin üzerinden. Yapışkan bir sıvı, sıkıntılı. Neydi bu başımızın üstünde dönen?

Arkamda şehir bir top ışıktı ya, hiç aydınlatmıyordu önümü. Sevgül bu karanlığın içinde bir yerlerde miydi acaba? Oradaysa korkmuyordu, biliyordum. Düğündeki yüzü geldi gözümün önüne. Işıklar altında korkmuştu o. Bakış çakımları karartmıştı içini. Şimdi burada, güvende. Kim bilir? Öyleyse bile bulmalıydım Sevgül'ü.

Gözüm karanlığı seçti biraz. İki yanım duvar gibi örülü çalılıktı. Arkası bağlar bahçeler. Toprak kuru, kavlamış, sert sivri kayalı. Böyle olunca daha çok ıssız.

Gök öyle bir yarıldı ki içinden bir güçlü ışık... Sabah aydınlığı verdi her yere. İşte o an, bir göz kırpımı aydınlıkta, ötede, çalının dibinde bir şey kıpırdadı. Belki bir hayvandı, şehir dışı köpek sürüsü kaynıyordu ya, ama sanki başka bir şey. Sevgül müydü, bir umut. Seslendim, ışığın arkasından gelen gümbürtüde duyulmadı sesim. Yine bir kıpırdanış. Kuru dalların ezilişi. Korkudan yüre-

ğim sıkışmış. Bir kez daha ünledim adını:

"Sevgül, kızım sen misin?"

Çömeldiği yerden kalktı biri. İnce bir ses belli belirsiz. Sevgül'ün sesi değil. Değil ama bu vakitte burada başka kim? Karanlık çoğaldı sanki baktığım yerde. Görünmez oldu iyice.

"Kim var orada?"

Bana doğru bir-iki adım atıldı çıtırtılı.

"Rasiyan Abla benim," dedi bildik bir ses. Biliyorum ama nereden? Aynı anda, şaşkınlıkla seslendim karanlığa. Bir çığlık sesim:

"Hasret?"

"Benim abla."

Nasıl bir şaşkınlık bende. O da Sevgül'ü mü arıyor yoksa? Çıtırtılarla bana yaklaştı.

"Sen neden buradasın?"

Yanıma gelince görünür oldu hepten. İki kocaman göz. Bir adım ötemde tabak kadar büyüdü. Yüzünü kaplamış gibi iki cam parlaklığı. Konuşmadan bana baktı. Baktım gözünden içeri. Baktım, baktıkça bir sızı yürüdü göğsümden karnıma. Yumruk kadar hacimli bir acı geldi yerleşti. Vay ki ben biliyordum bu acıyı. Kocamın öldüğü gün vardı bu bende, sonra nasıl oyalanıp unutmuşum şaştım. Hatırladım, vay, dayanılır şey değildi. Gözünün içinde gördüklerim yüzündendi. Durduğu yerde büyüyordu gözleri. Büyüdükçe ben daha çok giriyordum içine. Kekre bir tat geldi dilime yapıştı. Paslı, tükürüksüz kaldı damağım. Kuru kuru yutkundum birkaç defa. Dilimden yüreğime bir yıldırım gibi düştü. Sancı.

Zorlanarak konuştum:

"Hasret, ne var kızım senin aklında?"

"Bir hikâye."

Ağlıyordum. Ağladığımı bilmeden. Yaşlarım kendi başına akıp çenemin altında birleşiyordu.

"Dünyanın ne acı hikâyeleri var," dedim.

Durduğum yer engebeliydi. Ayakkabıdan mı, topraktan mı, Hasret'in içinde gördüğümden midir nedir, sallandım durduğum yerde. Çalılara tutundum, düşmemek için. Çalının pıtrağı üstüme başıma saçıma yapıştı.

"Hasret," dedim sesim pütürlü. "Hadi eve gidelim."

"Gitmem abla," dedi, ah, bunu demesin. Sesi nasıl kararlı.

"Anlat hele neler oldu, bir hal çaresi bulunur."

"Annem banyoya soktu beni. Üç gün sıcak sularla yıkadı. Bastıra bastıra lifle ovdu derimi. Her yerim soğan zarı gibi soyuldu."

Kazağını sıyırdı, sırtını gösterdi. Sırtında kopkoyu kabuk tutmuş yaralar.

"Neden Hasret?"

"Zarif sana dokundu mu, diye sordu annem. Dokundu, dedim. Kilisenin mahzeninde saklanmıştık onunla. Ben de onunla yürüyecektim, böyleydi sevda kavlimiz. Kirletmiş seni, dedi annem. Sen de onlar gibi pis kokmuşsun, dedi. Yıkadı. Her yerimden kan sızdı. Sonra ceviz sandıktan beyaz patiskalar çıkardı. Ayağımdan başlayıp başıma dek doladı. Kefen gibi. Bez bütün gece kandan kırmızıya bulandı."

Anladım. Yıllarca bu şehirde bunları duymaktan yorulmuş, hırpalanmış bedenimi daha fazla tutamadım ayakta. Hasret'e tutundum.

"Bize gidelim Hasret, n'olur!"

"Olmaz abla, Zarif'i bulmam gerek."

Beni daha fazla dinlemedi. Kollarımdan sıyrıldı. Kara bir yağmura doğru koşmaya başladı.

Bacchus'a İçelim

Kel, bir uğursuz şehirdir. İnsanı kendine zarar. Dut gibi ağaçtan sarkanı mı istersin, baylancık olup tefle, zurnayla sokak sokak gezeni mi! Delireni, susanı, kaçanı hiç demiyorum.

Sevgül'ün annesi, kızı düğünde kaybolunca, balondan beter şişmiş iki pençe ellerini her gördüğünün boğazına dayadı da, ahrette bile iki elim yakanızda olacak, ta ki siz bu işlere bir çare bulana dek, diye ilenince sıkıntım çoğaldı.

"Oğlum Arif," dedim kendi kendime, "bu halk böyle karnı yarılmış incir gibi sapır sapır dökülüp durur. Ne olacak bu Kellilerin hali?"

Bunu, düğünden sonra karşılaştığım Hasan Hoca'ya da söyledim ya, o da elyazmalarıyla bozmuş aklını.

Lisede sevilirdi Hasan Hoca. Tarih dersini bile sevdirmişti bize. Aklımızın ermediği bir şeylere söylenir, kızar, o sinirle terk ederdi sınıfı. Her yerde böyle konuşunca, tutamayınca kendini, sakıncalı adamdır, deyip, olmayan işleri de yıkıp üzerine, atmışlardı öğretmenlikten. O da kendini bir bağ evine kapatmıştı.

Düğün erken dağılmıştı o gece, gelin olmayınca. Dağılacaktı da zaten. Bir yağmur başladı ki sanırsın gök yarılmış. Çıkışta Topuz'la Zarif'e takıldım, yürüdük. Her-

kes birbirine soruyordu, ben de onlara sordum:

"Siz gördünüz mü Sevgül'ü dışarı çıkarken?"

"Yok."

Topuz durmadan söyleniyordu:

"Paramızı alamadık zaten."

Zarif oralı değildi hiç.

Yol çatallandı, ayrıldık. Yağmurda yürümek akıl işi değil. Eve kestirmeden varmak için saptım bağların içinden giden toprak yola. Çamura bata çıka yürüdüm, yağmur damlaları nasıl iri, mesele değil, arada bir, şimşekle yarılmıyor mu gök, insanın yüreği de yarılıyor o saat. Etraf gündüz gibi aydınlanıyor ya, bilip tanıdığım yerler değil gördüklerim. Bir acayip yerde, zamanda yürüyor gibi oldum. Korkmuyorum, desem de bir ürperme geçiyor içimden. Yağmur da hızlanınca... Bağ evlerinden birini gördüm, ışıksız. Koşarak geçtim bağ kütüklerinin arasından, tek katlı, derme çatma bir evin çatısının saçağına sığındım. Bekledim.

Bütün bir geceyi burada geçirecektim anlaşılan. Şimşeğin aydınlığında görünenler gittikçe tuhaflaşmasaydı. Bağ kütüklerinin her yaprağı pençe pençe el sanki. Yetmez gibi, çakmanın birinde, bir karaltı peyda oldu uzakta. Kara giysili bir adamdı ya, yürümez mi insan, bir acayip, eğilip kalkıyordu durmadan. Ne yapıyor bu adam? Yaklaştı, rahatladım. Baktım, bizim Hasan Hoca.

Çatının altında beni gördü. O da korkmuş olacak gördüğünden, seslendi:

"Kim var orada?"

Saçağın altından çıktım.

"Hasan Hocam, ben Arif. Liseden, eski öğrencilerinizden.

Tanıyıp rahatlamış, yine de orada olmama şaşıran bir ses:

"Hayırdır, bu saatte?"

"Yağmur fena bastırınca kaldım burada, eve nasıl giderim, diye düşünüyordum.

"Ne düşüneceksin oğlum, gir içeri!"

Çaresiz peşi sıra yürüdüm.

"Sevgül'ü hatırlar mısınız hocam, bizim devreden."

"Lokantacı Hasan'ın kızı değil mi?"

"İstasyon bahçesinde düğünü vardı bu gece. Birdenbire ortadan kayboldu."

"Düğününden mi kaçtı?"

"Öyle, ama bahçeden çıktığını kimse görmemiş, çok tuhaf."

İçerinin sarı aydınlığında Hasan Hoca'yı daha iyi görebildim. Yaşlanmış... Değil de başkalaşmıştı. Saçı beyazlamış, uzamış. Islak pardösüsünü çıkardı, üstündeki örgü hırkanın etekleri sökülmüş, ip ip dizlerinde. Sınıftan bildiğimiz adam değil. Odaya baktım sonra. Ortada sadece bir masa, üstü kâğıt, kitap, şarap şişesi.

"Üzümleri gördün mü? Bunlar başka tür, buralarda olmaz böylesi."

Arkada bir yerlerde kayboldu. Bekledim. Pantolonumun paçasından çamurlu su damlıyordu yerlere. Yukarıya katladım.

Hasan Hoca, yeşil şişe içinde kıpkırmızı şarapla geri döndü, iki de su bardağı. Kapının yanında bekliyordum. Okuldan kalma bir çekingenlikle, öğretmenler odasının kapısında bekler gibi bir hal bende. Bir kez daha, "Girsene," dedi beni öyle görünce. "Toprak küplerde saklıyorum, iç bakalım beğenecek misin, ellerimle yaptım."

Divanın uç kısmına, tıpkı lise sıralarında oturur gibi oturdum, bacaklar bitişik. Hatta sözlü sınavındaymışım gibi de terlemeye başladım aynı anda. Helada ondan gizli sigara içtiğimiz Hoca'yla karşılıklı içecektik, işe bak. Nimetin, bir damlasını bile ziyan etmeden bardaklara pay etmesini izledim. Çekingen duruşuma bakıp, "Kalk,"

dedi, kalktım, "masaya otur," dedi, oturdum.

"Bacchus'a içelim," dedi, bardak tokuşturduk. Bacchus kimdir, diye soramadım. Belki de derslerde anlatmıştı. İlk şişeyi bitirdiğimizde ancak konuşabildik.

"Demek Sevgül kayboldu."

"Öyle oldu Hocam."

"Neden peki?"

"Varmış bir sevdiği, öte mahalleden, vermemişler."

"Vermezler."

İkimiz de sustuk. Bardakların dibinde kalan tortulu şaraba baktık biraz, oyalandık. Neden sonra ben yine, bir of çeker gibi, "Ne olacak bu Kellilerin hali?" dedim.

Dememle Hasan Hoca kalktı bir hışımla, kalkarken sandalyeyi devirdi. Ben neler oluyor, diye şaşkınlık içindeyim, o, divanın altından bir tomar kâğıt çıkardı

"Birkaç yıldır bunları çözmeye çalışıyorum," dedi.

Elindekileri masaya bıraktı. Sarı, yıpranmış kâğıtlara baktım. Okuyamazdım, eski harflerle yazılmıştı.

"Çoğu yer silinmiş," dedi bir sigara yakarken. Çevirinin ne kadar zor olduğu da sesinin düşüp yüzünün buruşmasından belliydi.

"Karınca gibi yazı Hocam, işiniz zor. Nereden buluyorsunuz bunları?"

"Oradan buradan topluyorum. Mektuba benziyorlar."

"Yazan kimmiş?"

"Bilmiyorum."

Biraz daha baksam ne yazdığını sökecekmişim gibi bekliyordu Hasan Hoca. Gördüğüm, mürekkebi uçmuş titrek bir yazı ve neredeyse eriyip yok olacak sararmış kâğıtlardı. Yine de sağını solunu evirip çevirip inceledim hepsini. Çoğu buruşturulmuş gibi kırışıktı. Bazıları kirlenmiş ya da ıslanmış olmalıydı. Mürekkebi dağılmıştı yer yer yazılanların.

"Ne yazıyor?"

"Aklı çok karışıkmış yazanın. Ne demek istediği çoğu yerde anlaşılmıyor. Çeviriyi tamamlayamadım henüz."

Nedense okudukları üzüyordu onu. Anlayamadığım bir acı yerleşti yüzüne.

Birden suskunlaştı. Şişenin dibinde kalan şarabı da bardağına doldurup bir dikişte içti.

"Sen sordun ya ne olacak Kellilerin hali diye... İşte," dedi. Kâğıtları önüme doğru sürdü. Sorumun bu kâğıtlarla ne ilgisi vardı anlamamıştım.

"Ben okuyamam ki," dedim.

Duymadı beni. Kalktı, divanın ucuna uzandı. Bacaklarını karnına topladı. Yüzünde anlamadığım bir acı, öylece uyudu.

Yağmur dinmemişti dışarıda. Masadaki kâğıtları topladım. Islanmasınlar diye koynuma tıkıştırdım hepsini. Sanki ben böyle yapınca onu bir acıdan kurtarmışım gibi geldi.

Evden çıkıp yağmurun altında yürümeye başladım.

KASIM EMİN

Bir Külah Güllü Lokum

Gözümü ahşap süslemeli bir tavana açtım. Göbeği baklavalı, kenarlıklı, köşeleri yıldız motif. İnce işine özenmiş ustası, ne ki eskimiş, kırılmış, çatının suyu akmış, kararmış. Baktım tavana saatlerce, hiçbir şey düşünmedim başkaca. Sabun kokulu çarşafların altında, yumuşacık bir yer döşeğinde yattığımın farkına çok sonra varabildim. Neredeyim, demeye kalmadan, odaya biri girdi. Baktım Tatar.

"Günlerce uyanmayınca korktuk, bir hekime gösterdik bir de. Zamanla iyi olacak, dedi."

Tatar'ın oğlu sini sini yemekler koydu, kaldırdı. Hiçbirini yemedim.

"Böyle olmaz," diyordu Tatar. Geceleri yanımda oturuyordu. Bir küçük oda, mum ışığında içimi iyileştiriyordu söyledikleri.

"Kalk, toparlan biraz."

Günlerce yattım o odada. Tuhaf bir boşluk açılmıştı zihnimde. Dışarıya, dünyaya ait ne varsa oraya düşüp kayboluyordu. Benim duyup hissettiğim buydu ya, lakin günler sonra içime düşenler biçim değiştirip yeniden şekillenmeye başladı o boşlukta. Oraya bir başlı giren ne varsa yedi başlı ejderha olup çıkmaya hazırlanıyordu. Biriken, durduğu yerde çoğalıyor da harf harf, sözcük söz-

cük akmaya niyet ediyordu. Dayanamadım. Bir sabah kendimi o yataktan nasıl attığımı bilemedim. Bir yürüyüş başlamıştı zihnimde bir dünya fener alayı, cümbüşlü, çalparalı. Bir akış ki kapılıp sürüklenmemek elde değildi. Pat pat yürüyordu sözcükler. Durursam beni ezip geçeceklerdi. Yürümeliydim onlarla birlikte. Yazmalıydım.

Üstümden yorganı atmamla odadan dışarı uğramam bir oldu. Merdivenleri üçer beşer, düşe kalka indim. Aklımda sadece kalem vardı. Yaratılanın ilki. Yaz, diye emir olunan ve de levhi mahfuza, kıyamete kadar olacakları yazan alet, Zarif'i de yazacaktı.

Bir elma gibi yuvarlanıp sahanlığa varınca, aynı anda şaşkınlıktan donakaldı ev ahalisi. Birkaç kadın örtülerine davranıp, kıyılara çekilip kayboldu telaşla. Bir şeyler devrildi, birileri söylendi, sesler kesildi. Pişmanlığım gelip mideme oturdu, bilememiştim. Karşımda sakalı dökülmüş, bastonlu bir ihtiyar, Tatar'ın babası olacak. O durdu, ben durdum.

"Bir şey mi isteyecektin?" dedi. Üzerime baktı. Gecelik entarim, o da Tatar'ın, boyu dizlerimde. Utancımdan ne kalem kaldı aklımda ne kâğıt ne yazmak. Yaşlı adam yüzüme bakmaya devam ettikçe kekeledim.

"Bildiği bir ev vardır belki Tatar'ın, benim için," dedim.

* * *

Mose'nin uzaktan akrabasıymış evin sahibi. Bir yaşlı kadın, evin sadece alt katını kullanıyordu. Üst katı bana kiraladı. Mose yokuşun başına kadar getirip bıraktı beni. Eliyle bahçenin iri dallı labadaları arasında kaybolan yıkıntıyı gösterdi. Müşteriye meze yetiştirecek gibi de aceleyle uzaklaşıp gitti evine.

Belki yüz yıllık vardı ev, mahalledeki öteki binalar gibi. Bahçe duvarının taşları yola yıkılıp kalmıştı. Kadın

odasından çıkamıyordu; arada bir bakanı geliyordu ya, ev yıkılıyordu durduğu yerde, kimse görmüyordu. Pencere demirleri paslanmış, tahta kanatlar yağmurda çürümüş, dış duvarların ahşap kaplaması yer yer sökülüp alınmıştı. Bütün bunlar beni oyalar, deyip, sevinip de bir yandan, işe koyuldum. Bahçenin ısırganını, labadasını ayıkladım önce. Dutlara sarılan dikenlileri söküp attım. Dutun altında bir küçük kuyu varmış. Çamurlu suyunu boşalttım kova kova. Altlardan soğuk suyu çıktı, içimlik. Yıkılan bahçe duvarına taş ördüm, damı aktardım, merdivenlerin kırık basamaklarına çift sıra tahta çaktım.

Sadece bir oda vardı üst katta. Uyumak ve yazmak için bana yetecekti. Bahçe tarafında, en uzak evleri görüyordu penceresi. Kırmızı kiremit çatılı, kara ahşap kaplı, yıkık. Hiçbirinin adam etmeye çalıştığım evden farkı yoktu.

Sürekli bir esinti vardı tepede. Rüzgârın dağıttığı şehir, bir gün toplanamayacak bir daha, yere sadece tozu toprağı inecekmiş gibi duruyordu. Gecenin anaforuna kapılıp sürüklenen, dağılan, parçalanan şehir, sabahın ışıkları altında yeniden parlatıyordu kırmızı kiremitlerini evlerinin. Her gün akşama varmadan başlıyordu esmeye rüzgâr. Ahşap evin her tahtası yerinden oynuyordu. Pencerelerin tahta kepenkleri, çatılara biriken kuş kanatları, bahçelerdeki çamaşırlar, vaktinden önce toplanamayan tarhana, bütün evler, hatta evlerin kâgir duvarları, çatıları, örtüleri, kuş yuvaları. Daracık çıkmaz sokakları, tek minareli camileri, bakır çanlı kiliseleri, bağları, kuyularıyla bütün şehir, rüzgârla birbirinden tel tel çözülüyor, yukarılara havalanıyor, göremediğimiz noktalarda yeniden birleşerek aşağıya iniyordu. Böylece şehir, bir taşını bile yerinden oynatıp eksiltmeden sadece konumunu değiştiriyordu.

Rüzgâr şehirle sarmalanınca ben odama kapanıyordum. Tahta kepenkler açılıp tak tak dövüyordu camı. İyice sıkılıyordum, kancasından tutturuyordum kanatları. Çare yok, açılıp duruyordu.

Eve taşındığım ilk gün yazmaya başladım baba. Bu şehre gelirken yolda gördüğüm kervanların birinden almıştım bembeyaz kâğıtlar. Sayfalar oldukça düzdü, mürekkebi dağıtmıyordu hiç. Başımdan geçen ne varsa yazmaya koyuldum. Başka türlü dayanılır şey değildi gurbetlik.

Ama artık içim biraz olsun rahatlamıştı baba. Bana verdiğin görevi yerine getirmiş sayıyordum kendimi. Ben onu arayamadan gelip o bulmuştu beni. Zarif'miş adı. Gitme, deyip uyardım. Bilmem ki beni dinledi, dinlemedi.

Tatar'ın meyhanesini bırakıp bu eve taşındığımdan bu yana iyice yol almıştı yazdıklarım. Bitirmeye yakın günlerdi artık. Kalemin hızının düşmesinden belliydi. Bir gece kandilimin yağı azaldığından mum ışığında yazıyordum. Divit uçlu kalem bir hokkaya dalıp bir kâğıdın pürüzlü yüzeyinde gezinmekten yorgun düşmüştü, son satırlar için direniyordu. Dışarıdaki rüzgâr gemi azıya almıştı artık. Deli gibi esişine engel tanımıyordu. Biriki kez yazmayı bırakıp çatı uçar mı acaba, diye kaygılandım. Bahçeden gelen gürültülere dikkat kesildim biriki kez de. Kuyunun kovası yuvarlanmıştı avlunun taşına doğru. Dutun dalları çatırdamıştı. Ne olduğunu anlamadan bir anda karıştı ortalık. Pencerenin kepenkleriyle birlikte iki kanadı sonuna dek açıldı. Dışarıdaki delişmen rüzgâr içeri girip ilkin mumun alevini yuttu. Sonra teker teker bütün eşyaları kaldırıp bırakarak gücünü denedi. Sıra masamın üzerindeki kâğıtlara gelmişti. Ben pencerenin kanatlarına el atıp kapatmaya çalışırken kelebek gibi kanatlandığını gördüm hepsinin. Ne mürekkebinin

ıslağı kurumuş ne elimin sıcağı soğumuş üzerinde. Masamda olmanın güvenliğini yitirmiş, neye uğradıklarını şaşırmış bir halde kapayamadığım pencerenin boşluğundan uçtular. Dolandılar bir süre gökte. Sonra, ağırca, uçları kıvrılarak süzüldüler aşağılara, hışırtılı.

Şehri beyaz kelebekler sarmıştı bir gün. Akın akın gelmişlerdi. Yönleri yoktu, karmakarışık dönmüşlerdi ortada. Duvarlara, camlara çarpa çarpa hepsi ölmüştü. Aynı anda kanat çırpışları pıtırtılı bir sesti havada. Şimdi kâğıtlarımın da bir sesi vardı. Rüzgârın sert vuruşuyla katlanıyordu ses. Kanat çırparak, çırpınarak şehre dökülüyordu kâğıtlarım. Düştükleri yerde ölüyorlardı.

Etim ateşe değmiş gibi evden dışarı uğradım. Ayağım, başım çıplak. Deli gibi koştum etrafta. Yakınıma düşüyordu bazen bir kâğıt. Ona yöneldiğim sıra rüzgârla yeniden havalanıyordu. Kimini havada yakaladım, bazılarını yerde. Suya, çamura bulaşmış. Islanıp yumuşamış, hamur olmuş kâğıtlarımı göğsüme sıkıştırıyordum. Gözüm havada uçanlardaydı daha çok. Onların nereye dek uçacağını bilmem gerekiyordu. Öyle olunca onlar yukarılarda uçarken ben de sokaklarda koşmaya başladım. Bacaklarım birbirine çarpa dolaşa koştum. Handiyse rüzgârın hızında. Kâğıtların döne döne, bir alçalıp bir yükselmesi gibi devinimli. Gözüm onlardaydı, önümü görmüyordum. Aniden biten kıvrımlı sokakların sonundaki bahçe duvarlarına çarpıyordum. Yol kenarlara dizili çöp tenekelerine, toprak yollara gömülü taşlara çarpıyor, tökezliyor, düşüyor, yerlerde yuvarlanıyor, yine kalkıp koşmaya devam ediyordum. Canhıraş koştuğumu görenler arkamdan sesleniyorlardı. Bazıları kolumdan tuttular, durdurdular. Nasıl bir hal almıştım ki yüzüme bakar bakmaz bıraktılar beni.

Sabaha dek, kenarlarda, ağaç dallarında, çatılarda tutunup kalmış kâğıtlarımı topladım. Bütün gece, kendimi

kaybetmiş, yakam bağrım açık, bir sokaktan çıkıp ötekine koştum. Kâğıtlarımı bana geri ver, diye bağırıyordum ne yaptığımı bilmeden. Bir güç gelmişti ki rüzgâr gibi şehrin her sokağına girip çıkıyordum.

Sonra o gücü yitirdim aniden. Bir evin merdivenlerine oturup hıçkırarak ağlamaya başladım. Yeniden yazabilir miydim günlerdir yazdıklarımı? Hepsi silinmiş gibiydi aklımdan. Başımı geceliğime gömmüş ağlarken bir sesle irkildim. Tanıdık, bildik bir sesti sanki. Yerlere kadar upuzun siyah bir giysisi vardı. Saçları yağmur yemiş gibi alnına, ensesine yapışmıştı. Mose sandım önce, değildi. Tanımıyordum ama onu görünce nasıl sevindim.

"Kâğıtlarımı rüzgâra kaptırdım."

Biliyordu sanki. Nasıl, diye sormadı.

"Toplarız," dedi.

Burnumu çeke çeke kalktım. Koluma girdi. Sarhoştu herhalde, ben ondan beterdim. Birlikte, sallana yıkıla, karanlık, yerin ıslağının ay ışığıyla parladığı sokakta yürümeye başladık. Bazen o, kenarda gördüğü bir kâğıda yöneliyordu, kiminde ben kapı içlerine yığışıp kalmış olanlara yöneliyordum. Konuşmuyordu. Gecenin nemini mi, yoksa akşamdan yağan yağmuru mu yemiş, kim bilir, üstü başı ıslaktı. Elleri üşümüş, soğuklamıştı ya yine de koluma girişindeki sıcaklığı unutulur gibi değildi. Bahçe içlerine kadar girdik. Birinde kuyunun dibine ekili bir hünnap ağacını, üzeri pıtrak gibi kâğıt kaplanmış olarak gördük. O gözcülük etti, ben kuyunun taşına çıkıp ağaca tırmandım. Topladığım kâğıtları ona verdim. O da tıpkı benim yaptığım gibi koynuna yerleştirdi. En üst dallara uzanayım, derken gecelik entarim dala takıldı. Kıpırdasam boydan boya yırtılacaktı eprimiş kumaş. Bak sen rezilliğe, diye geçirdim içimden, bir de çıplak kalsam hepten deli diye tıkılırdım içeri. Elimi kumaşın takıldığı dala uzatmaya çalıştım. Olmadı.

"Bu dala takılı kaldım, ne yapsak?"

Aşağıdan ses gelmedi.

"Orada mısın?"

Bir kez daha seslendim, yok. Gitmiş.

Kendimi bıraktım aşağı. Kumaş boydan boya yırtıldı. Entarinin yırtığından içlik donum göründü. Içimden yine bir ağlama isteği geçti de sanki yırtık entariyle, sabahın bir vakti, başkasının bahçesinde oluşumaymış gibi yaptım içlenişimi. Bir dostun beni bir başıma bırakıp kâğıtlarımla birlikte ortadan kayboluşuna değilmiş gibi.

Ortalık ışımadan eve vardım. Masamın üzerini bomboş görünce yüreğim acıdı yine. Koynumdakileri çıkardım. Çoğunun mürekkebi dağılmış, yazı okunmaz olmuştu.

Birkaç gün sonraydı gördüm, sokaktan geçen çocukların ellerinde külahları, içi silme güllü lokum. Külahlar benim kâğıdımdan.

Ahali çevredeki kâğıtları toplayıp çarşıdaki esnafa satmış. Onlar da kenarlarını hamurla kapatıp kesekâğıtları yapmış, nişasta, un, bulgur için. Kimi de böyle külahlar... Güllü lokumlarına.

TOPUZ

Kuyruğunu Yutmuş Yılan

Kırk bir çeşit ot topladık kırk ölmüşlerin toprağından. Kırk bir kez boca ettik başımızdan aşağı Şeytan Nehir'in suyunu. Otun özünden, kötü ruhlardan bizi korumasını diledik. Üç gün öncesinden, akasya dalları asılmıştı bütün kapılara.

Derler ki, kırk bir çeşidini bulacaksın bu otların. Kırk birini karıp taşla ezeceksin. Otların kokusu acılaşacak. Acı suyu katacaksın nehrin suyuna. Suyu başından aşağı boca edeceksin. Kırk bir defa. Arınıp temizlenmiş olacaksın. Yıl boyu uğramayacak sana kötünün ruhu, kem bakışı, iğneli sözü. Korunacaksın.

Isırganotu, pelinotu, labada ve yoncalardan... Devedikeni, ebegümeci, karahindiba çiçeklerinden tek tek tam kırk bir çeşit topladık Zarif'le. Eteğimin belini torba yapıp biriktirdim. Diz boyu otların arasına yumulmuş kadınların rengârenk şalvarları, yamaçta açmış çiçekler gibi duruyordu. Onlara çarpmadan zikzaklar çizerek koşarak indik Çamlık Tepesi'nden aşağı. Koşarken sadece rüzgâr vardı içimizde.

Biz bugün, dünyada kötü ne varsa ondan korunacaktık. Onlar öyle söylediğine göre, bir bildikleri vardı mutlaka. Yokuşu saran insan cıvıltılarını ot kokularının ve kokulara sarınmış tüm iyi dileklerin arasından geçip

sele kapılmış bir taş gibi yuvarlandık Zarif'le. Nehir suyunun birikip göl olduğu çanağa ulaştık.

Beyaz çakıl taşları kadar çıplaktık burada. Top çalılar ve sarmaşıklardan duvarlar yükseliyordu dört tarafımızda. *Yüz yıllık ağaçlar, kökleriyle dışındaydılar toprağın.* Kollarıyla suya eğilmişlerdi. Yosundan yeşeren su, ağacın yeşiliyle daha da koyu. Suyılanlarının kıvrılması ve sineklerin suya değip kalkmasıyla kıpır kıpırdı yüzey. Dipteki çamurla kıvamlı bir hal almıştı su. Daha yukarıların çılgın akışı, gelip bu çanakta durulmuştu. Yokuş aşağı inişimizin çılgınlığı da durulmuştu Zarif'le. Ağaçlar gibi eğildik suyun yüzeyine. Çamlıktan topladığımız otları bir taşla ezmiştim, hamurdu elimde. Acı kokusu suyun çürük kokusuyla aynıydı. Çürümüş suyla ezilmiş otu karıştırdık avucumuzda. Başımızdan aşağı bıraktık. Sırtımdaki yaralar açıldı biraz, canımı yaktı. Kabuğu kalkınca içine ısırganın acısı doldu.

Otlara uzandık boylu boyunca. Kadife moru çiçeklerin arasına gömdük çıplaklığımızı. Yağmur başladı, iri damlalı. *Bütün gece altındaydık, belki bir yüz yıldı.*

Daha güneş doğmamıştı, asfalttan uğultular gelmeye başladı. Zurna, davul, cümbüş, çalpara... Bir derya toplanmıştı ahali. Akın akın Şeytan Nehir'e doğru gidiyorlardı. Aralarına karıştık. Arkamızdan Zarif'in dayısı seslendi. Beyaz kırçıllı atıyla arabasını plastik çiçeklerle süslemiş bugün için. Muşamba germiş üzerine. Koşumları Zarif'e uzattı.

"Sen sür, gelirim hemen."

Kalabalığa karışıp kayboldu. Arabaya bindik. Yolu kapamış öndekiler, at huzursuz. Yağmur yağmaya başladı yine.

"Islanmayın çocuklar, atlayın arabaya."

Beni duymuyorlar, asfaltın üzerinde yalınayak. Bir

şarkıya başladılar az önce. En önde ince sazlar, keman ve zurna yanında. Gençler katıldı şarkıya. Birinin bıraktığı yerden öteki başladı söylemeye. Yağmur artıyor, arkada otomobiller bekliyor geçebilmek için. Ne gam, asfalta yayılmışlar gelincikler gibi. Çeribaşı Osman Abi öndeki at arabaların birinden seslendi:

"Dağınık yürümeyin, yolu açın, yolu açın."

Biraz toparlanır gibi oldu kalabalık, geçen her arabanın ardından yine dağıldılar.

Zarif, atı bıraktı kendi başına. Zurnasını aldı eline. Tiz sesin, nehir boyunca ilerleyip bütün ovaya, dağa, denize tüm yeryüzüne yayılacağını düşündüm o çalarken.

Nereden çıktıysa Topuz yetişti geldi yanımıza.

"Sese koştum," dedi. "Ha Cemafer Abi, çal."

Cemafer tuhaflığını giderayak bulaştırmıştı böyle herkese. Bana, Zarif'e, Topuz'a. Zarif çaldıkça Topuz ağladı. O sıra bir rüzgâr çıkıp yaladı asfaltı. Kırmızı, pembe, yeşil elbiseler, ipekli gömlekler tiril tiril uçuştu. Rüzgârın içinde kum, gelip herkesin gözüne doldu. Zarif'in gözü beygirde bir yandan.

"Zayıf ama güçlüdür," dedi.

İstese, dayısı hemen verir onu. O da pazardan elleri fileli yorgun kadınları evlerine taşır, bir lira karşılığında. İstemiyor Zarif.

"Amaan," diyor "ne yapacağım arabacılıkta, pis iş. Bütün gün atın gerisini seyret dur."

Cemafer'in zurnası var ya artık. Üç üfürüğe üç kuruş kazanır belki. O da bir kuru ekmek parası. Olsun.

"Bizim hiç evimiz olmasın Zarif. Gezelim, nerede istersek orada konaklayalım."

"Niye olsun? Ayağımızı evin temeline kakıp oturacak değiliz biz. Gezelim, dünya bizim."

Zarif zurnasını çalarken tek başına giden beygir ya-

vaşlamış, yaya yürüyenler bizi çoktan geçmişlerdi. Çeribaşı Osman'ın el edip nerede kaldığımızı sorduğunu söylüyor yanımızda yürüyenler. Zarif kalkıp bakıyor kafilenin önlerine,

"Tamam," diyor, "yetiştim."

Koşumları tutup bir-iki kırbaç salladı beyaz ata. İçim gitti. Aynı anda hızlandık.

"Yavaş," diye bağırdım, Zarif'e. O daha çok hızlandı. Kanatlanıp uçtu sanki beyaz at. Bir anda Çeribaşı'nın arabasının önünde bulduk kendimizi. Durduk. Önümüzde geniş yatağındaki iri kayaları aşarken köpüklenen Şeytan Nehir uzayıp akıyordu.

Nehrin yanındaki geniş boşluğa toplanmaya başladı herkes. Asfalttan gelen kalabalığa, tepelerdeki göçerlerin çadır halkı geldi karıştı. Renk renk çiçek açtı sanki çayırlık. Kızlar, gece yatmadan önce saçlarını kokulu otlarla yıkamışlar, yağmurda ıslanan saçlar acı acı koktu.

Bütün ahali ağır ağır çeribaşının arabasının çevresinde toplanmaya başladı. Tümünün meydanda hazır olmasını beklerken bir oyun başladı orta yerde. Zurnasını tam nefes çalmaya başladı yine Zarif.

Çeribaşı için yer açtılar ortada. Osman Abi diz kırmalı, topuk vurmalı bir oyun tutturdu. Altın dişlerinin ışıltısında gülümsedi oyun bitene dek.

Rüzgârla kızların saçları, saçlarındaki renkli kurdeleler uçuştu havada. Etek uçları, pantolonlardan çıkarılmış gömlekler uçuştu. Yerin çamuruna bata çıka oynadı herkes. Osman Abi kenara çekilince genç oğlanlardan biri geçti ortaya. Kollarını iki şahin kanadı yapıp oynadı. Kalabalığın içinden bir el çekip aldı beni. Sımsıkı sarıldı. Zarif. Öylece hareketsiz kaldık orta yerde. Onlar döndü çevremizde, onlarla birlikte her şey döndü.

Herkes meydanda toplanınca konuşacaktı Çeribaşı

Osman Abi. Ağlayan, vızıldayan çocuklar susturuldu önce. Çeribaşı arabasının oturağına çıkıp ayakta durdu. Yaptığı işin önemini duyurmak için susup bekledi. Sigaradan kalınlaşmış, çatallaşmış sesini denedi bir-iki. Bağıra bağıra konuştu:

"Bu yıl da erdik bugüne... Ne mutlu... Sağlıkla, iyilikle, birlikte..."

Yaşlı kadınlar ağlıyorlardı onu dinlerken, kim bilir nelere içlenip. Sonunda Osman Abi, sesi daha bir coşkun, "Şimdi girin suya, çıkın sudan. Zulüm ile suda boğulanın ruhunu karşılayın. Arının bu suyun aklığıyla. Önümüzdeki yeni yıla tertemiz girin," dedi.

Yıldırım gibi düştü içime Cemafer'in ölü çenesinin söyledikleri. Göğsümle midem arasında bir yer, taş gibi bir sıkıntı olup kıpırdadı.

"Gidelim Zarif."

Nehre doğru yürüdü herkes aynı anda. Nehrin sığ olan kenarlarından bellerine dek suya girdiler. Zarif elimden tutup beni nehir kenarına götürdü. Avuç avuç nehir suyu alıp boca etti başımdan aşağı. Her avuç suda dileğini tekrarladı:

"Her zaman birlikte..."

Ne yapsam korkumu uzak tutamıyordum. Nehrin çamurlu suyu içimi temizleyip beni huzura erdirmiyordu bir türlü. Yağmur hızını artırdı, yükseldi nehir. Kenardaki birkaç çocuk azgın sulara karıştı. Osman Abi kalabalıktan sıyrılıp havalandı sanki. Üzerimizden uçarak geçti. Biz suya bata çıka giden çocukları alabilecek mi, diye baktık. Birini yakasından tuttu çocukların, birini saçlarından yakaladı, kıyıya çıkardı.

Bağırış çağırış suyun içinden çıkıp yağmura, çamura bulanan kilimlerini, kap kaçaklarını toplamaya gittiler.

Bir çocuğun sesi duyuldu:

"Asfalta bakın, üstü ışıklı araba geliyor."

Osman Abi yüzerken nefessiz kalmış, oturmuştu kıyıya.

"Gelsin bakalım," dedi. İçi rahat, yanındaki gençlere yöneldi.

"Olmadı ya bir vukuat falan?"

"Yok valla," dedi birkaçı, "tövbeliyiz."

Üstünden şakır şakır su akıyordu Osman Abi'nin. Öylece arabaya doğru yürüdü. Biz uzaktan baktık. Durdu araba, içinden şapkalılar çıktı, üç kişi. Konuştular. Osman Abi bize doğru baktı, eliyle koluyla bir şeyler anlattı. İşkillendi gençler. Onlara doğru yürümeye başladılar. Osman Abi durmadan bir şeyler anlattı. Hayır, dedi sanki başıyla. O kadarını anladık.

Neler oluyor, diyerek herkes etrafına toplandı arabanın. Sesler yükseldi. İtişip kakışmalar başladı. Yok, öyle bir şey, diye bağırdı bazıları. Olay çıkmasın diye onları yatıştırmaya çalıştılar. Biz kalabalığın arasından görünmeden uzaklaşmaya çalışıyorduk. Bizim için gelmişlerdi, belli. Şapkalılardan biri konuştu, duyduk:

"Geri çek milletini, yoksa hepsini içeri alırız."

"Zarif nerede?" dedi öteki.

"Kaçalım," dedim Zarif'e.

"Nasıl? Asfalta çıkan yolu da, orman yolunu da sarmışlar."

"Kız kaçırmış, zorla alıkoymuş."

Şapkalının kalın sesi duyuldu yine.

Donakaldık kalabalığın ortasında. Öyle bir şeyin olmadığını nasıl anlatmalı? Tutundum Zarif'in cılız kollarına. Kendime çektim. Gerisingeri deli bir sürüklenişin hızına uyduk ister istemez. Bizle birlikte kalabalık da sürüklendi peşimizden. Ağaçlar, at arabaları, yanmış ateşler... Bir solukta azgın nehrin kenarında bulduk kendimi-

zi. Bir adım ötesi nehrin köpüklü akışı. Nereye gittiğini bilmediğimiz sonsuz bir sürükleniş.

"Nehir bizi öte yakaya götürebilir," dedi Zarif.

"Götürmez," dedim.

Şapkalılar önümüzde duvar olmuş kalabalığı yararak bize doğru geliyorlardı. Önlerine geçip durdurmaya çalışıyordu Osman Abi. Engel olamıyordu ilerleyişlerine.

Zarif adım adım yaklaştı nehre.

"Kıyı boyunca yüzüp öteki çayırlıktan çıkarız."

"Çıkamayız Zarif."

"Osman Abi bizden önce oraya varıp bizi sudan çıkarır."

"Çıkaramaz."

Çaresiz yanında durdum Zarif'in.

Şapkalılar iyice yaklaştı, biz de bir adım daha yaklaştık uca. Elimi sımsıkı tuttu Zarif. Öteki elinde Cemafer'in zurnası. Bakındı, bekledi. Topuz'u gördü. Kalabalığın içinden çıkıp bize ulaşmaya çalışıyordu Topuz. Öne doğru atıldı, kolunu uzattı Zarif'e.

Zarif, Cemafer'in zurnasını Topuz'a verdi.

Özgün dili ve ele aldığı konulara duyarlı yaklaşımıyla Berna Durmaz kendi okurunu yaratacak bir öykücü...

Berna Durmaz, özellikle kasaba ve kenar mahallelerden insanları, onların konuşma diline yakın bir anlatımla, kendi özgün dilini de oluşturarak yazan bir öykücü. Yoksul kadınlarla çocukları, emeğiyle geçinen, tüm ezilmişliğine karşın neşesini yitirmeyen halktan insanları güçlü gözlemlerle anlatıyor.

Bir Fasit Daire'de on üç yeni öykü var. Durmaz, bir Roman mahallesinde olup bitenleri ele aldığı öykülerinde ortak karakterleri kullanıyor. Bu karakterlerin kimi özellikleri, okuru *Bir Fasit Daire*'nin içine kolayca alacak nitelikte: Ölen, ama öldüğünü bir türlü anlayamayan Cemafer gibi.

Berna Durmaz'ın kitabı ışık saçan, içinde kıyamet kopmuş renkli bir çadır gibi. Zevkle okuyacaksınız.

Kapak resmi: ABA-NOVÁK VILMOS

ISBN 978-975-07-1918-9

10,50 TL
KDV DAHİL